IZHAJA VSAKO SOBOTO ZJUTRAJ. POSAMEZNA ŠTEVILKA LIR 15, DIN. 5. CELOLETNA NAROČNINA LIR 650. ŠESTMESEČNA LIR 350. — UREDNIŠTVO IN UPRAVA: TRST, UL. MONTECCHI 6-II — TELEF. 95-919 — DOPISI SE DOSTAVLJAJO UREDNIŠTVU. NEFRANKIRANA PISMA SE NE SPREJEMAJO, ROKOPISI SE NE VRAČAJO. - OGLASI: V ŠIROKOSTI ENEGA STOLPCA ZA VSAK MILIM. LIR 30. OGLASI SE PLAČAJO VNAPREJ. POSTNINA PLAČANA V GOTOVINI, SPED. IN ABB. POST.

DELO

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SLOVENSKEGA NARODA SVOBODNEGA TRŽAŠKEGA OZEMLJA

V petek 19. avgusta bo ob 19.30 na Garibaldijevem trgu

ZBOROVANJE

kjer bosta govorila tovariša

Casparini Leopoldo in Markovič Alojz-Zvonko

o temi

"Kako je treba rešiti vprašanje Trsta"

Predsedoval bo tov. Vekjet

Obnovljena izdaja leto I. štev 38. TRST, SOBOTA, 13. AVGUSTA 1949 Cena 15 lir - 5 din

JUGOSLAVIJA POSTAJA kolonija tujega kapitala

3. tega meseca je bila podpisana nova trgovinska pogodba med Jugoslavijo in Italijo v vrednosti 54 milijard lir.

Jugoslavija je imela že prej trgovinske pogodbe z Italijo, ki so pa potekle prav letos. Izmenjava proizvodov je dosegla 1947. leta 10,55 milijard lir, narastla v 1948. letu na 22,6 milijard in dosegla letos 54 milijard. Že suhe številke kažejo določeno usmeritev jugoslovanske trgovine proti zapadu. Medtem, ko v deželah ljudske demokracije narašča odstotek trgovine s Sovjetsko zvezo in med njimi samimi, pada po drugi strani trgovina s kapitalističnimi deželami, ker jih poskušajo slednje izkoriščati in je Marshallov načrt uvedel ostro blokado napram vzhodu. Nasprotni razvoj kažejo številke jugoslovanske trgovine.

Toda tudi struktura jugoslovansko-italijanske trgovine je zelo značilna: To je trgovina imperialističnih držav s polkolonialnimi ali kolonialnimi deželami. Moskovski radio je označil pravilno to trgovinsko pogodbo, kot poskus italijanskih imperialistov, da oplenijo Jugoslavijo.

V deželah ljudske demokracije grade novo veliko industrijo. Tudi Titova klika v Jugoslaviji trdi, da gradi veliko industrijo. Jasno je, da je za izgradnjo industrije potrebno uvažati v prvi vrsti stroje in industrijske surovine. Nasprotno pa je znano, da imperialistične dežele zavirajo izgradnjo novih industrij v kolonialnih in polkolonialnih deželah, ker želé obdržati njihovo gospodarstvo v odvisnosti, kot dobavitelja surovin. Zato imperialistične dežele in Marshallov načrt ne izvažajo strojev, nego dovršene proizvode široke potrošnje. S tem istočasno uničujejo domačo industrijo in preprečujejo njen gospodarski napredek.

V nasprotju s tem je socialistična zunanja trgovina. Dežele ljudske demokracije uvažajo v prvi vrsti stroje, streme pa za tem, da bi izvažale proizvode svoje industrije.

Novopodpisana jugoslovansko-italijanska trgovinska pogodba je dokaz, da se Jugoslavija izpreminja v polkolonialno deželo imperialistov in prehaja v njihovo popolno odvisnost. Že sam Primorski Dnevnik piše 9. t. m.:

«Vidno je, da preskrbuje jugoslovansko gospodarstvo italijansko industrijo s surovinami, ki so potrebne za proizvodnjo njemu namenjenih izdelkov».

Trgovinska pogodba nam kaže jasno, kaj bo izvažala Jugoslavija in kaj Italija. Z jugoslovanske strani bo dobavljeno: 45.000 ton koruze, 480.000 m3 raznega lesa, 300.000 m3 drv., 200.000 kom. železnih pragov, 15.000 ton lignita, 13.000 ton boksita, 110.000 ton železne rude, 3.000 ton kromovega in 5.000 ton cinkovega koncentrata, 6.000 ton svinca, 1.300 ton čistega bakra, po 150.000 ton antimona in ferrokroma, 4.000 ton magnezita, 20.000 ton. silicijevega in 2.000 livarskega peska, 2.000 ton posebnega cementa, 3.000 kg opija, 100.000 ton alkaloidov, 100 ton zdravilnih želiščc, esenčna olja in drugo blago za 660 milijonov lir razna živila. Tako bo izvažala Jugoslavija, kot vse kolonialne dežele imperialistov izključno surovine.

V zameno dobiva Jugoslavija naslednje italijansko blago, ki ga lahko sama doma proizvaja, ali pa ima vsaj vse predpogoje, da bi ga proizvajala: tekstilno blago za 100 milijonov lir, tehnična klobučevina za 100 milijonov lir, linolej za 50 milijonov, take 11 milijonov, aluminijevi izdelki 100 milijonov itd. itd. Jugoslavija ne bo dobila iz Italije popolnoma nobenih industrijskih naprav ali strojev. Nasprotno je vsem znano, da je že predvojna jugoslovanska tekstilna industrija skoro krila s svojo proizvodnjo potrebe domačega trga in bi morala po sedanji titovski propagandi o «izgradnji socialistične industrije» celo zadoščati za izvoz.

Jugoslavija bo izvažala strateško surovino boksit, a za njo bo dobivala proizvode široke potrošnje, kot so razni aluminijasti izdelki, žlice, vilice itd. Na ta način skrbi Titova klika v resnici, da bo ostala Jugoslavija še nadalje vir surovin in polkolonialna dežela prav po besedah Tita na proračunski razpravi za leto 1949.:

«Videli boste, v čem je naš greh, videli boste, da je stvar v tem, da hočemo zgraditi socializem čimprej in da ga gradimo. Stvar je v tem, da elektrificiramo in industrializiramo našo državo, da ne ostajamo še nadalje nekakšna zaostala država ki samo pošilja svoje surovine drugim državam, da bi nam te na to pošiljale izdelane proizvode. Stvar je v tem, da naša država noče biti še nadalje vir surovin za tiste države, v katerih je že močna industrije in da bi od njih za drag denar kupovala industrijske proizvode, kot delajo to danes in kot so delali včasih v preteklosti, naši narodi pa bi ostali še nadalje revni in zaostali, na nizki živlenjski in kulturni stopnji, se nadalje ubijali in mučili, kakor bi znali in vedeli, da bi jih potem še naprej nazivali nekulturne in zaostale Balkance».

Te besede je izrekel takrat Tito na račun dežel ljudske demokracije in Sovjetske zveze, a danes vidimo, da je nasprotno s svojo izdajalsko politiko titovščina zavedla državo v najhujše kolonialno izkoriščanje.

Značilnost imperialistične trgovine je, da poskušajo prilagoditi gospodarstvo dežel, s katerimi trgujejo lastnemu gospodarstvu. «Primorski Dnevnik» tega niti ne taji, saj piše, da bodo «zalagali italijansko industrijo s surovinami, ki so potrebne za proizvodnjo Jugoslaviji namenjenih izdelkov». Tako se bo Jugoslovanska industrija prilagodila italijanski, a to pomeni, da bo prišla v njeno odvisnost.

Nihče ne taji kapitalistični, imperialistični in izkoriščevalski značaj italijanske industrije. Ta sistem ne temelji na načelu enakopravnosti narodov in to so naši narodi preizkusili v zadostni meri tudi za časa demokrščanske De Gasperijeve vlade. Imperialistični in izkoriščevalski značaj sedanje italijanske vlade se vidi v njenih naporih s pomočjo nedavne trgovinske pogodbe izpreneniti Jugoslavijo v svojo kolonijo.

Airey brani Tita

V svojem sedmem rednem poročilu OZN je general Airey popolnoma pozabil (toda ne iz raztresenosti!) priporočati kot doslej uresničenje note zapadnih velesil od 20. marca l. l. glede vrnitve STO Italiji. Namesto tega sedaj priporoča povečjnik anglo-ameriških čet čim prejšnji dogovor med interesiranimi državami za vrnitev STO Italiji, ko bi bila Zavezniška uprava (ne pa vojaška okupacija!) ukinjena.

V nadaljnem poročilu opravičuje zamenjavo denarja v coni B kot ukrep čisto finančnega značaja. V nasprotju z aprilskim poročilom z grenkobo ugotavlja. da so na volitvah demokrati obrnili Titu hrbet ter s svojim glasovanjem za Komunistično partijo izrazili svoje zaupanje Sovjetski zvezi.

POSLANICA SIAU OB 4. OBLETNICI USTANOVITVE

NADALJEVALI BOMO BORBO ZA MIR IN BRATSTVO

Pretekla so štiri leta od ustanovitve Slovansko-italijanske antifašistične unije. To so štiri leta zgodovine tržaškega demokratičnega gibanja.

Slovanske in italijanske ljudske množice so v tisočih primerih dokazale bratstvo med tukajšnjima narodnostima, bratstvo, ki je bilo potrjeno v skupnih žrtvah v osvobodilni borbi proti fašizmu in že prej t. j. ob pričetku socialnega gibanja pred 60. leti, čeprav v manjšem obsegu, v bratski zvezi delavcev obeh narodnosti. Proti temu bratstvu, ki ga tako globoko občutijo najširše plasti obeh narodnosti t. j. delavcev, kmetov, obrtnikov, nameščencev, malih trgovcev ter napredne inteligence, se je zagnal šovinizem italijanskih in slovenskih vladajočih razredov in posebno še agentov Titove klike, ki so danes po izgonu iz SIAU zaradi svojega škodljivega nacionalizma, postali pomagači imperializma, ki mu je bratstvo med narodi največja ovira pri njegovih vojnohujskaških nakanah.

Antifašistična unija se je oborožena s svojimi divnimi tradicijami ter s svojim programom bratstva in demokracije udeležila prvih upravnih volitev, katere je prav SIAU z veliko vztrajnostjo vedno zahtevala. Podpirajoč v Trstu in Miljah skupen program KP, je mnogo doprinesla k uspehu Komunistične partije v teh dveh občinah; ob podpori Komunistične partije pa je SIAU dosegla tudi v ostalem podeželju sijajno zmago, ko je dosegla v dveh občinah absolutno, v tretji pa relativno večino. Skupina Titove klike je bila dobesedno zmleta v prah, a tudi druge reakcionarne skupine so dosegle zelo borne uspehe.

Ti siloviti in prepričevalni volivni uspehi dokazujejo trdnost naše organizacije, ki je v imenu slovansko-italijanskega bratstva in demokracije znala tako krepko vzdržati združene napade imperializma ter slovenskega in italijanskega šovinizma.

Ob tej četrti obletnici svoje ustanovitve obnavlja Izvršilni odbor svojo obljubo, da bo nadaljeval to ostro borbo v interesu mirnega sožitja obeh narodnosti, za bratstvo vseh narodov, za dosego demokratičnih svobočin, predvsem pa za zmago miru.

Izvršilni odbor
Slovansko-italijanske antifašistične unije STO.

Zaprisega dolinskega župana

V četrtek ob 12 uri je bil v navzočnosti predsednika in članov conskega sveta zaprisežen nov župan občine Dolina tov. Dušan Lovriha. Besedilo zapisnika in prisego je navzoči uradni tolmač prevedel v slovenščino, nakar je novi župan podpisal zapisnik o opravljeni prisegi. Na kratek nagovor dr. Palutana, s katerim je zagotovil pomoč in sodelovanje conskega sveta za splošno korist ljudstva, se je tov. Lovriha zahvalil za obljubljeno pomoč ter izjavil, da v imenu prebivalstva dolinske občine računa, da bo nadrejena oblast v resnici vedno pripravljena pomagati podeželskim občinam.

Potresna katastrofa v Ekvadorju

V petek 5. t. m. je strahovit potres prizadel celo pokrajino republike Ekvador v Južni Ameriki. Več mest in mnogo vasi je skoro popolnoma porušenih, dočim so zelo prizadete tudi druge naselbine. Najbolj je bilo prizadeto mesto Ambato s 30.000 prebivalci, kjer skoraj ni ostal kamen na kamnu. Mesto Pelileo je skoro v celoti pogoltnila zemlja in le 10% prebivalcev si je rešilo življenje. Katastrofo je povečala še povodenj, ki jo je povzročila zajezitev reke, v katero se je zaradi potresa zrušil cel hrib. V mestu Guano rešilna ekspedicija ni našla žive duše. Ruševine katedrale so pokopale 60 otrok, ki so prišli tja k verskemu nauku. Težko so prizadeta tudi mesta Lacatunga, Salcedo, Pillaro, Patate in druga.

Neko letalo, ki je hitelo na pomoč, ponesrečencem se je zaletelo v goro, ki je zaradi potresa zrasla iz tal. Skupnega števila žrtev še ni mogoče ugotoviti, vendar računajo na 8 do 10 tisoč mrtvih, nad 20.000 ranjenih ter preko 100.000 ljudi brez strehe.

Oblasti so organizirale širokopotezno reševalno akcijo, ki pa žal zaradi obsežnosti katastrofe ne more rešiti vseh morebitno živih pokopanih. Da bi preprečili širjenje bolezni zaradi razpadanja trupel pod ruševinami, ki jih ni mogoče še odkopati, so oblasti odredile bombardiranje ruševin z zažigalnimi bombami, da bi tako z ruševinami vred sežgali tudi gnijoča trupla. Vlada je obljubila, da bo v pomoč prizadetim najela posebno posojilo v inozemstvu.

KAKO IZGLEDA TITOVSKA «IZGRADNJA SOCIALIZMA»

Teror in beda vladata v Jugoslaviji

Stare borce v zapor, kolaboracioniste v partijo - Pozivnice za «prosto-voljno» delo - Nova stalinska Partija bo osvobodila ljudstvo izdajalcev

«Petletni plan dobro napreduje», ugotavljajo ljudje v Jugoslaviji, «kajti prvo leto plana smo dobivali živež sprot vsak mesec, sedaj ga dobivamo z enomesečno, a 5. leto plana ga bomo dobivali s šestmesečno zamudo». S takimi in podobnimi trpkimi ugotovitvami gledajo na «gradnjo socializma», ki ga titovci izvajajo v Jugoslaviji. Ze itak nezadostno preskrbo poslabšuje še okolnost, da marsikatere predmete dobivajo potrošniki s 14 dnevno in tudi enomesečno zamudo a nekaterih predmetov «garantirane» preskrbe sploh ne dobe. Obrok mesa so kljub «planskemu» porastu živine znižali v zadnjem času skoro za polovico. A še na tega moraš ure in ure čakati v vrsti pred mesnicami, če ga seveda preje ne zmanjka.

Poleg tega obstaja tudi prosta prodaja ali kot jo ljudje upravičeno nazivajo Titova črna borza. Toda delavec ali uradnik, ki zasluži povprečno po 3000 dinarjev mesečno ne more kupovati bele moke po 150-160 dinarjev, sladkorja po 700 dinarjev, jajca od 14 dinarjev naprej z ozirom na letni čas.

Hrana se je — naravno — poslabšala tudi v menzah, kjer dobiš opoldne pol krožnika slabe postne juhe, kos polente, nekaj peresc solate in kruh. Dnevni obrok v menzah dosega komaj 1200 kalorij, ki predstavlja življenski minimum za brezdelnega človeka. Da pa uradnikom in delavcem ne zadošča za njihovo naporno uradno in prekourno delo je na dlani.

V gostilnah hrane sploh ne dobiš, a v redkih restavracijah so za delavce nedosegljive cene. Golaš s polento stane 110 dinarjev, a druge mesne jedi so še mnogo dražje. Čakati pa moraš tudi tu eno ali dve uri, da dobiš, seveda če jim ni prej zmanjkalo. Za kg. češenj ali drugega sadja moraš čakati po več ur. Težava je tudi s pijačo. Slabo vino po 90 dinarjev in pivo po 24 dinarjev, dobiš danes v tej, jutri v drugi, pojutrišnjem v tretji gostilni, ki toče samo zvečer za pol ure. Ce pa imaš denar in si spočit greš od 11 zvečer do 4 zjutraj lahko v bar, kjer dobiš steklenico 7/10 l vina za 180-240 dinarjev. Se bolje je, če si v službi pri CK, pri UDB-i ali oficir, ker si poleg dobrega vina po 75 din. liter nabaviš po nizki ceni jestvino in vseh drugih dobrin od aktovk do najbolj luksuznega pohištva po ceni, ki ne krije niti stroškov produkcije. Tako dobe oficirji za 12.000 din najlepše pohištvo, ki stane tovarno 40.000 in ki se prodaja po 70.000 onim srečnikom, ki dobe nakazilo zanj.

Posebno težko je z obleko in obutvijo. Za lodnast površnik po 8.900 dinarjev bi moral delati delavec tri mesece, za par čevljev, ki stanejo 5.400 dinarjev pa dva meseca.

Bolj kot za prehrano skrbe titovci za mobilizacijo in «prostovoljno delo». Kljub vsemu priganjanju pa se udeleži največ 60% onih, ki so neposredno odvisni od njih, dočim drugi sploh ne pridejo. Zato sedaj pošiljajo pozivnice, da se morajo udeležiti «prostovoljnega» dela v določenem kraju za 14 dni do 1 mesec. Ce se ne odzovejo delavci ne dobijo ničesar več od sindikatov, študentom pa onemogočijo nadaljnji študij ne glede na to, da si nakopljejo UDB-o, ali jih celo zapro. Letos delajo «prostovoljci» predvsem v gozdovih, katere «po planu» neizprosno izsekavajo, da se kažejo že cele goličave.

Delo pri gradnji poslopij gre zaradi pomanjkanja materiala zelo počasi. Tako čaka v Ljubljani že od leni postavljena in pokrita hiša rajonskega odbora Vič-Rakovnik, ker manjkajo instalacije ter okna.

Mnogo večje uspehe pa dosezajo Titovi «graditelji socializma» v preganjanju komunistov in starih borcev, prijateljev Sovjetske zveze, ki so ostali zvesti Marksovim-Leninovim naukom. Dan za dnem zapirajo najboljše demokrate, ki so na sumu kot «informbirojevci» ali samo naklonjeni SZ. Aretacije izvršujejo večinoma ponoči na stanovanju osumljenih ali pa ga pod kakršno koli pretvezo zvabijo izven domačega kraja, kjer bi mogla njegova aretacija povzročiti zgražanja med ljudstvom. Tako pošiljajo državne in politične funkcionarje na «službeno potovanje» ali ga premeste v drug kraj, kjer ga potem areti rajo. Osumljene važnejše funkcionarje, zlasti člane UDB-e, pošiljajo takoj po zaslišanju v «prekomando», kot v jeziku Titovih rabljev nazivajo ubijanje aretirancev. Na vprašanja svojcev, ki prinašajo obleko in hrano odgovarjajo v teh primerih, da ta zapornik ne potrebuje ničesar. Tako je izginila sled za stotinami starih aktivistov in borcev.

Na pogrebu pesnika Župančiča je vzbudila posebno pozornost prisotnost njegova hčerka Jasna, o kateri je bilo znano, da je bila že dalj časa v zaporih UDB-e zaradi njenega soglašanja z resolucijo IU. Spošno so komentirali, da je velikega pesnika spravila v prerani grob žalost zaradi Titovega izdajstva ter preganjanje njegove ljubljene hčerke. Prepričani pa so bili tudi, da se bo morala pesnikova hčerka zopet vrniti v zapor.

V zadnjem letu sprejemajo v «Partijo» na debelo vse ljudi, ki s komunizmom nimajo nič skupnega. Ce si bil kolaboracionist pod Nemci, ali si se med vojno obogatil s črno borzo, nič ne de. Samo da nisi za Sovjetsko zvezo in za Stalina; kajti to je danes največji greh.

Iz dneva v dan ljudstvo bolj sprevideva kam pelje ta izdajalska politika. Pričakujejo, da bo Tito v svoji politiki šel še naprej ter bo odkrito pristopil k Atlantskemu paktu. Obenem pa so prepričani, da to stanje ne bo več dolgo trajalo ter da bo prišlo slej ali prej do notranjega prevrata. Splošno govore o dveh Partijah v Jugoslaviji to je o Titovi ter o pravi ali Stalinski Partiji, ki že deluje in se pripravlja, da strmoglavi izdajalsko Titovo sodrgo.

Festival mladine v Budimpešti

Tudi Trst bo poslal 52 svojih zastopnikov na športno in kulturno tekmovanje mladine vseh dežel

POZIV SZDM

Mladini vsega sveta!

Mladina! Naprej k Svetovnemu Festivalu in Kongresu mladine, da branimo mir!

Delegati nad 600 milijonov ljudi iz 72 dežel so na Svetovnem kongresu partizanov miru proglasili vsemu svetu, da nočejo vojne.

V svojem proglasu vsem silam miru so se obrnili še posebej na mladi rod: «Naj nas čuje in se nam pridruži mladina ne glede na politično in versko prepričanje, da prepreči množične pokolje ter odpre svetla pota bodočnosti».

Mladina je pravilno razumela ta poziv in je potrdila svojo voljo po miru v Svetovnem dnevu in tednu mladine za mir, kakor tudi v teku veličastnih manifestacij proti kolonializmu in Francovemu fašističnemu režimu.

Razumela je ta poziv mladina, ki je v neštetih manifestacijah tako enodušno odklonila Atlantski pakt, ki predstavlja sredstvo za napad in pripravo vojne, obenem pa tako navdušeno pozdravila veličastni Mirovni kongres v Parizu.

Mladinci vseh plemen in vseh prepričanj, mladina vsega sveta! Ob priliki sestanka Izvršilnega komiteta se obrača Svetovna zveza demokratične mladine prav tako v svesti si, da boste razumeli njen poziv.

Poziva vas, da se organizirate v vedno večjem številu in vedno odločneje za obrambo miru s tem, da izvajate sklepe pariškega kongresa, podpirate Mednarodni komite partizanov miru ter da v svoji deželi, mestih, vaseh, tovarnah in univerzah sodelujete v odborih za mir.

SZDM vas poziva, da se pripravite v tesni povezavi s partizani miru ob aktivni podpori vseh demokratičnih organizacij delavcev, intelektualcev in žena na svetovni mladinski Festival, ki se bo vršil v Budimpešti od 14. do 28. avgusta in Kongres od 2. do 10. septembra t. l.

Tisti desettisoči mladincev, ki bodo imeli veliko čast, da bodo šli to poletje v Budimpešto, bodo predstavljali desettisoče milijonov mladincev iz vsega sveta, ki so odločni, da branijo mir. In nešteti, ki ne bodo mogli iti v Budimpešto, bodo manifestirali v svoji domovini z velikimi manifestacijami v podporo festivala in kongresa.

Mladinci in mladinke, mladi delavci, kmetje in dijaki: Naša Zveza je gotova, da se boste odzvali njenemu klicu, ker se mladina zaveda nevarnosti s katerimi vojnohujskači ogrožajo bodočnost, katero so mladinci odločni braniti, zato, da bi živeli svobodni in srečni.

Mladinci združite se okrog Svetovne zveze demokratične mladine za trajen mir, za demokracijo, za neodvisnost narodov, za svetlo bodočnost!

IZVRŠILNI ODBOR

Budimpešta, junija 1949.

Jutri se prične v Budimpešti festival Svetovne zveze demokratične mladine, ki bo trajal do 28. avgusta. Na tem festivalu bodo mladinci in mladinke vsega sveta v športnih igrah, kulturnih nastopih ter drugih manifestacijah manifestirali za ohranitev miru v svetu, proti Atlantskemu paktu in vsem poskusom vojnih hujskačev, da bi poslali milijone mladincev v novo vojno klanje. Obenem bo demokratična mladina vseh dežel manifestirala proti kolonialnim režimom, s katerimi imperialisti zatirajo svobodoljubne narode, ter proti fašističnim metodam, s katerimi preganjajo reakcionarne vlade demokratično ljudstvo svojih dežel.

Kakor pred dvemi leti v Pragi tako se bo tržaška mladina udeležila tudi letošnjega festivala v Budimpešti. Mednarodna solidarnost ter prispevki tržaškega demokratičnega prebivalstva so omogočili 52 našim mladincem, športnikom in kulturnikom, da bodo mogli dostojno predstavljati demokratično mladino STO v krogu ostalih mladincev sveta.

Danes ima prisotnost tržaških demokratov na mednarodnih manifestacijah nad vse velik pomen. V času, ko ameriški imperialisti ob podpori svojih agentov De Gasperija in Tita vedno bolj pretvarjajo naše ozemlje v kolonialno-strateško bazo, ko preganjajo demokrate, jim jemljejo njihove domove, postopoma uničujejo našo industrijo ter prepuščajo desettisoče bedi in korupciji, ko odrekajo Slovencem pravico uporabe materinščine v javnih uradnih sklicujoč se na fašistične zakone, ki so po volji anglo-ameriških okupatorjev še vedno v veljavi, pomeni prisotnost tržaške mladine na festivalu SZDM važen dogodek za demokrate STO.

Tržaška mladinska delegacija bo na Festivalu in na Svetovnem mladinskem kongresu, ki bo od 2. do 10. septembra tudi v Budimpešti, razgalila pred zastopniki ostale demokratične mladine politiko in metode imperialistov ter vojnih hujskačev, ki z zatiranjem tržaškega demokratičnega ljudstva s podporo fašistom in šovinistom skušajo razdvojiti tukajšnje prebivalstvo, naščuvati Slovence proti Italijanom ter obratno, da bi lažje utrdili Trst kot strateško izhodišče proti Sovjetski zvezi in državam ljudske demokracije.

Tržaški demokrati se dobro zavedamo položaja, a tudi svojih dolžnosti, ki nam jih nalaga. Zato kličemo svoji mladinski delegaciji v Budimpešti: Branite in utrjujte v imenu nas vseh ter ob podpori ostale mladine sveta mir, demokracijo in bratstvo med narodi!

Slovenci, branimo svoj list!

Ena glavnik nalog, ki jo ima tukajšnja podružnica Titove izdajalske klike, je zatreti demokratični tisk. Na ta način skuša Babičeva svojat onemogočiti, da bi bilo tržaško delovno ljudstvo sproti in pravilno poučeno o nakanah imperialistov in njihovih hlapcev, ki skušajo zatreti demokratični pokret. Z nizkotnimi manevri se jim je posrečilo, da «Il Lavoratore» začasno izhaja le enkrat tedensko. Gotovo pa je, da bodo izkoriščajoč intimne zveze, ki jih imajo z imperialisti in italijansko reakcijo, še naprej rovarili, da bi preprečili izhajanje «Dela» in «Lavoratora».

Zato je ena najvažnejših dolžnosti vsakega demokrata, Slovenca in Italijana, da z vsemi močmi podpre demokratični tisk. Nešteto je možnosti pomagati svojemu časopisu. Že mal denarni prispevek vsakega demokrata predstavlja v končni vsoti veliko pomoč. Stalno kupovanje našega lista ter njegovo širjenje je velika pomoč, katero more dati vsakdo izmed nas.

Društva, organizacije in delovni kolektivi imajo poleg tega tudi lepo možnost organizirati ob raznih prilikah kot na sestankih, prireditvah in slično nabiranje prispevkov med udeleženci.

Poleg tega imajo tudi možnost pripraviti prireditve in veselice za fond «dela». Potrebna je pri tem aktivnost članov, da take prireditve čim bolje uspejo.

Izven dvoma je, da se vsak iskren demokrat danes zaveda, kaj bi pomenilo ostati brez lastnega časopisja. Že itak besna gonja slovenske in italijanske reakcije bi se razdivjala še bolj in bi brez bojazni, da bo postavljena na laž širila še vse drugačne klevete in provokacije, katerih si danes spričo budnosti našega tiska ne upa. Prenehanje naprednega tiska bi praktično pomenilo predati demokratično ljudstvo na milost in nemilost imperialistom in njihovim tukajšnjim pomagačem, morda celo slabše kot pod fašizmom.

Slovenci, zavedajte se te nevarnosti ter izpolnite svojo dolžnost: VSI IN VSE SA DEMOKRATICEN TISK!

PRISPEVKI ZA «DELO»

Nabiralna akcija SIAU iz Rocola lir 600, Skupina partizanov in aktivistov iz Sv. Križa lir 365, Leban Stefan 235, Skupina tovarišev lir 290, N.N. J. 100, Godba iz Sv. Križa lir 1000, Skupina oglarjev Arzenala 290, Alzetta Katerina 50, Justina 100, Slovensko P.D. «Tomažič» 1616, ASIZZ-Prosek 4000, Strajn Lovrenka 500, M. Vicenc 100, N.N. 200, Skupina mladih komunistov iz Kontovela 200, Wilhem Rudi 300, Stojkovič Nada 50, ZAM iz Opčin 400, Vaklič Stano 500, Čuk Marij-Trebče 100, Guštin Nerina 100, Celica «M. Matjašič-Milan» iz Barkovelj 710, Tov. Appolonio z listo št. 436 je nabrala lir 300, Poles 200, Sirca Alojz 100, Tovariši iz ekspedita 150, Tovariši in tovarišice iz Zgonika in Saleža lir 2850, Sodar iz tov. Dreher 200, Z listo št 289 lir 390, Pescatori 220, Wilhelm Rudi 300, Milok Ana 500, Tov. Pacchioni gostilna Sv. Križ 700, Milok Ana 500.

Dogodki v svetu

Francija

V sredo je začel zasedati v Strassburgu takozvani evropski parlament, v katerega je poslalo svoje zastopnike 12 zapadnoevropskih držav. Namen tega mrtvorojenega deteta, kateremu botrujejo Združene države Amerike in predstavniki vse zapadno-evropske reakcije s Churchillom na čelu, je združiti vso pestro drušćino zapadno evropske reakcije v enoten blok proti vzhodni Evropi napredka in demokracije. Prvemu zasedanju je predsedoval predsednik francoskega parlamenta E. Herriot, ki je v otvoritvenem govoru nastopil proti pripustitvi Nemčije v ta parlament, ker zaradi naraščanja nacionalističnih stremljenj predstavlja nevarnost za mir v Evropi. Pozabil pa je pri tem povedati, da imajo predstavniki 12 držav prav take imperialistične namene proti Sovjetski zvezi in ljudskim demokracijam. Na drugi seji je bil izvoljen za predsednika «parlamenta» belgijski minister Spaak, za podpredsednika pa po en zastopnik Anglije, Francije, Italije in Danske. Značilno je, da je imel na zasedanju glavno besedo Winston Churchill, znani sovražnik Sovjetske zveze ter vodja vojnih hujskačev Europe.

Italija

Zaradi pomanjkanja električne energije, ki iz dneva v dan narašča, sta v veliki nevarnosti kemična in kovinarska industrija Italije, ki zaposlujeta skoro 100.000 delavcev. Pomanjkanju elektrike so krivi predvsem lastniki elektrarn, ki v povojni dobi niso poskrbeli za modernizacijo svojih naprav. Temu se je pridružilo še pomanjkanje padavin v letošnji zimi in poletju, tako, da grozi za zimo velika kriza. Predvidevajo, da bo Italija vsaj 10 tednov brez električnega toka.

Italijanska vlada ni v tem času smatrala za potrebno, da bi z odločnimi ukrepi izboljšala proizvajanje struje. Nasprotno pod vplivom ameriških kemičnih in kovinarskih trustov manevrira, da bi pod pretvezo pomanjkanja energije ukinila kemično in siderurgično industrijo, ki s svojo konkurenco onemogoča mopolski položaj ameriških kapitalistov. Vsa italijanska javnost je zaradi teh nakan De Gasperijeve vlade zelo ogorčena ter zahteva nacionalizacijo vse električne proizvodnje.

Grčija

Nova ofenziva monarhofašistične vojske ni prinesla nobenih bistvenih uspehov. Tako poroča monarhofašistični vojni štab, da kljub težkim žrtvam — v šestih dneh preko 900 — niso dosegli nobenih uspehov na pogorju Gramos. Istočasno izvajajo napad tudi na sektorju pri Viciju v bližini grško-albansko-jugoslovanske trometje, kjer zaradi izdajalske Titove politike morejo monarhofašisti napadati demokratično vojsko tudi z jugoslovanskega ozemlja. Kljub vsemu pa se grška osvobodilna vojska bori z vsem ognjem ter ne bo pustila sovražniku, da zavzame njene postojanke.

Kitajska

Kitajska ljudska vojska v pospešeni ofenzivi na 1300 km široki fronti prodira vse globlje v nacionalistične postojanke. Na svoji poti osvobaja mesto za mestom iz rok nacionalistične armade, ki kaže znake popolnega propada. Tako sta dve nacionalistični diviziji, ki sta prestopili na stran Maocetunga, obkolili tretjo Cankajškovo divizijo ter jo uničili. V glavnem prodira armada Nove Kitajske v treh smereh in sicer proti Kantonu, proti provinciji Kvangsi ter proti mestu Cunking, kamor se seli del Cangkajškovih oblasti. V zadnjem času so osvobodili železniško križišče Hungšao. Poveljstvo osvobodilne vojske namerava z velikim obkroževalnim manevrom zajeti armado nacionalističnega generala Pajčungšija, s čimer bi bila usoda nacionalistične kitajske zapečatena.

K KONGRESU TROCKISTOV

V preteklem tednu nas je nenadoma in nepričakovano obvestil. Primorski dnevnik, da se bo vršil 17. in 18. septembra «kongres» Babičevih pajdašev, ki jih on imenuje «Komunistično partijo».

V svoji borbi proti delavskemu razredu in njegovi Partiji se je imperializem posluževal in se še poslužuje plačanih razbijaških skupin, ki so se vedno postavljale kot edino dosledne zastopnice delavcev. Kakor se je v času razvijal delavski pokret, njegovi cilji in organizacijske oblike, tako vidimo, da je tudi kapitalizem izpreminjal in prilagojeval organizacijsko obliko in metode svojih provokatorjev in agentov. Proti Marksu se je takrat postavljal agent kapitalistov Bernstein, proti Leninu skupina Plehanova. Vsi ti Bernsteini, Plehanovi itd. so v razvoju prešli popolnoma na položaje imperialistov in kapitalistov, se razkrinkali v očeh delavskega razreda in je moral zato kapitalizem ustvarjati nove oblike provokacije. Med prvo in drugo svetovno vojno stoji 3. internacionali, «kominterni», nasproti 2. internacionala. Ta takozvana «socialdemokratska internacionala» pa se je že v tem razdobju popolnoma razkrinkala. Njeni predstavniki so v Trstu Dulci in Koen, v Italiji Saragat, v Franciji Blum itd. Vsi ti gospodje sede udobno v vladah ob strani kapitalistov ter podpirajo njih politiko v celoti, tako, da so se pred vsem svetom razkrinkali kot agenti imperializma.

Tako je ostal svetovni imperializem in kapitalizem po zadnji svetovni vojni brez provokatorske skupine, ki bi se lahko izdajala za zastopnika delavskega razreda. Zato so jo ustvarili. V najrazličnejših deželah se ustvarjajo danes čudne in sumljive «komunistične partije», katerih edino delo je, da se bore proti svetovni fronti Komunističnih partij pod vodstvom Sovjetske zveze. V vrsti teh provokatorskih skupin je nedvomno najmočnejša in najnevarnejša Titova skupina, ker ima v svojih rokah celo državo. Imamo jih pa še celo vrsto: V Švici obstoja taka «Komunistična partija», v Italiji «Internacionalistična komunistična partija» itd. Vse te čudne partije pa uživajo simpatije in podporo kapitalistov in se borijo proti svetovni komunistični fronti pod vodstvom Sovjetske zveze. Vse te «partije» nimajo nikake množične baze, nikake podpore delavskega razreda, so ozke skupine prodancev, provokatorjev in agentov imperializma.

Tudi pri nas na STO je Babičeva skupina taka provokatorska «partija». Dejstva, ki so se nakopičila v poslednjem letu, so tako jasna, da je propadla na volitvah ne samo med italijanskimi, nego tudi med slovenskimi delovnimi množicami. Ta skupina je prestopila na imperialistične pozicije v vprašanju STO, imenovanju guvernerja, mirovne pogodbe, v vprašanju slovansko-italijanskega bratstva. Ta skupina se bori skupno z reakcijo proti demokratičnemu tisku (Lavoratore), je nastopila skupno z belogardisti v občinskih svetih in je izvedla najtežje provokacije proti Komunistični partiji in demokratičnemu gibanju tik pred volitvami («Fedeli militi...»). Vse njeno delo je bilo in je še nadalje v korist reakcije in imperializma. Prav ker je vse to tako očitno in jasno, so delovne množice obeh narodnosti na volitvah obsodile Babičevo provokatorsko skupino, tako da je dobila skoraj samo glasove svojih agentov.

Vendar pa Babičeva skupina ne neha s svojimi provokacijami. Najnovejši Babičev uvodnik nam kaže, da so trdno odločeni izdajati se še v naprej kot «Komunistična partija», čeprav so dobili od ljudstva na volitvah silovito klofuto. Ko je KP STO objavila svoj kongres za 16., 17. in 18. septembra, je v preteklem tednu tudi Babič objavil, da bodo imeli «kongres». Tako poskuša ustvariti dvom, katera je «prava KP». In on to tudi v svojem uvodniku javno priznа: «Sicer pa je dobro, da se bosta istočasno vršila oba kongresa...». Babič ima določeno vlogo, ki mu jo je naložil imperializem: kot vsi provokatorji v zgodovini delavskega gibanja ustvariti dvom, kdo je pravi voditelj delavskega razreda.

*Kakor vsi provokatorji razredne borbe delavcev ima tudi titovstvo in njegov privesek babičevstvo iste cilje: razbijanje enotnosti delavskih vrst in borba proti resničnim razrednim organizacijam. V svojem uvodniku Babič teh ciljev nikakor ne taji. Nasprotno! On piše dobesedno: «Politična linija Informbiroja predstavlja dejansko danes največjo nevarnost za razredno-delavsko in revolucionarno gibanje v svetu; zato je potrebno to nevarn

TU PA TAM...

Prisege, realizacija in doslednost...

Preteklo nedeljo nam je Primorski prinesel celotno besedilo prisege, ki jo morajo položiti novoizvoljeni župani v roke predsednika cone prof. Palutanu: «Prisegam, da bom svesto izpoljeval zakone britansko-ameriške cone STO in da bom vršil svojo dolžnost zgolj v cilju javne blaginje». Vidite, tako prisego je podal «kominformist», miljski župan Giordano Pacco; pa še roko je stisnil Palutanu... in Primorski zabeli svoja namigavanja z obilno biografijo Palutana, iz katere je razvidna vsa njegova reakcionarnost. Vidite dragi čitatelji, s takimi ljudmi se brati in jim prisega «kominformizem».

Ko bo šel babičevec Bizjak Josip, novoizvoljeni župan Repentabra, na predsedstvo cone, bomo zato po pisanju Primorskega dočakali sledeče prizore. Prisega se bo glasila. «Prisegam, da ne bom nikakor izpoljnjeval zakonov britansko-ameriške cone...». Nato g. Bizjak ne bo dal roke g. Palutanu, nego bo planil kot «dosleden antifašist» po njemu in...

E — hm! — Bog daj norcem pamet...

Pohvala „Demokracije" titovcem

V 35. številki se je zdelo «Demokraciji» potrebno, da izreče izredno pohvalo Titovcem Zgonika. Seveda je «Demokraciji» znano, da jo čitajo «nesramežljivi» kominformisti, zato je treba pristopiti k takim zadevam kar moč prikrito. Na seji občinskega sveta sta bila z glasovi odbornikov SIAU izvoljena dva babičevca in «Demokracija» nadaljuje: «neke vrste možatost, ki Titovščini ni lastna, je kominformistom prekrižala načrte, kajti oba tituža sta sodelovanje kar najbolj «reakcionarno» odklonila. «Možati so torej babičevci po mnenju belčkov zato, ker ne sodelujejo s kominformisti, nego sodelujejo v opoziciji proti njim z «reakcijo». Da je za «Demokracijo» reakcionarnost možatost, to je že davno vsem znano. Da pa seje razvila «reakcionarna možatost» tudi pri Babičevcih do te mere, da se z njo že javno ponašajo, nam je postalo jasno šele, ko smo čitali «Demokracijo». V enem letu se je morala pri titovcih čudovito razvila, reakcionarna možatost je samo en pojav te nove morale.

„Načelnost" titovcev v Repentabru

Medtem ko je «Demokracija» ljubeznivo pobožala babičevce za njihovo reakcionarno možatost v Zgoniku, se je silno razjezila radi njihove «breznačelnosti» v pogledu volitev v Repentabru. Tako nam daje pisarija Agnelletovcev jasne pojme o njihovi «načelnosti». Sodelovanje babičevcev in agnelletovcev v opoziciji proti odbornikom SIAU v Zgoniku je «možata in načelna». V repentaborski občini so se pa dokopali do župana s prevaro in lažjo. Obljube so očividno delili na desno in levo. Tako je za «Demokracijo» očividno nenačelno, da je prišel v ožji odbor tudi delegat SIAU, načelno pa je, da so babičevci pripomogli k izvolitvi dveh belčkov. Težko in naporno vpražanje je bilo za «Demokracijo», kaj prevladuje pri babičevcih v Repentabru. Pa so le odločili. Ves članek govori, da so babičevci «nenačelni», naslov pa piše dobesedno «Načelnost frontašev — breznačelnost vidalijevcev». Tako so celo v tem jasnem primeru lažnjivosti in prevare dobili babičevci vsaj polovično priznanje. Ko bodo dajali obračun anglo-ameriškim imperialistom, lahko predložijo taka priznanja saj so tam na dobrem glasu.

Telovadba v politiki...

Nedvomno je zelo naporna telovadba, ki jo izvaja g. profesor Jelinčič. Take so misli, ki obidejo vsakogar, ki čita hudi napad «Demokracije» na njegov račun. Nam ni bila njegova biografija znana v podrobnosti. Pa nam je Demokracija osvetlila nekatere strani. «Počutil se je kot domačega v četniškem taborišču v južni Italiji», piše Demokracija. «Predstavljal se je kot raprezentant nekomunističnega primorskega tabora...» Najzanimivejše pa šele sledi, ko razvidimo, da je zato prejemal tudi denarno podporo od Petrčka.

Čudna so človeška pota in čudna, je bila brezdvoma gimnastika g. Jelinčiča, s katero je prijadral k partizanom. Nič nas ne čudi sedaj, če se je končno znašel v družbi njemu sličnega «domoljuba» v Prosvetni zvezi, Dragota Pahorja. Gliha vkup štriha.

Nerazumljivo pa nam je bilo na prvi pogled, da je g. Jelinčič takoj po resoluciji Informbiroja začel na veliko govoriti in propagirati babičevstvo, ker da je «Vidali agent intelligeno servica». Malo sramežljivosti bi ne bilo škodilo g. Jelinčiču. Od koga pa je dobival on denar v četniškem taborišču. Ni lepo pljuvati v skledo iz katere se je jedlo.

Se sedaj je Jelinčič velika osebnost pri babičevcih, saj je končno pritelovadil skupno z njimi na stare anglo-ameriške posicije.

DELO V MESTU IN NA VASI

Ali bo porotno sodišče vztrajalo na krivicah?

KASACIJSKO SODIŠČE JE RAZVELJAVILO KRIVIČNO RAZSODBO PROTI PARTIZANOM

V torek se je pričela prizivna razprava pred kasacijskim sodiščem proti bivšim partizanom Preslu iz Bazovice in Petarosu iz Boršta. Kot je znano, sta bila omenjena obsojena pred časom od porotnega sodišča na devet let in deset mesecev zapora zaradi «ugrabitve» Colottijevega fašista Fabiana. Omenjeni «zločin» sta napravila na povelje višje vojaške oblasti JA 2. maja 1945. Fabian je bil v Borštu posebno znan radi svoje brutalnosti in surovosti, ki jo je pokazal ob priliki «rastrellamentov» colottijeve bande. Če bi bilo porotno sodišče upoštevalo vse okoliščine, ki so dovedle do tega, da je bil Fabian ubit, in za kar je bil izdan ukaz Istrskega vojnega področja, bi bilo moralo že na prvem procesu preteklega marca popolnoma oprostiti Presla in Petarosa. Toda, ker je tržaško sodišče bolj naklonjeno fašistom, kot pa demokratom in borcem za svobodo, se pogosto dogaja, da zagovarja prve in obsoja druge. O tem smo se popolnoma prepričali pri celi vrsti procesov proti borcem osvobodilnega gibanja. To je tudi jasno potrdil državni tožilec Paolucci, ki je na prvi razpravi izjavil, da je bil Colotti braniteli italijanstva v Trstu. Ta izjava je za nas tako pomembna, da ni mogoče preko nje, ne da bi si je malo podrobneje obrazložili. Tako izjavo lahko izreče samo človek, ki sploh ne ve kaj je bilo osvobodilno gibanje, torej človek, ki je bil nasproten antifašistom in ki je bil, oz. je še vedno po svojemu mišljenju patentiran fašist. Za Paoluccija so bili fašisti, ki so pobijali naše poštene ljudi, borce za boljše življenje in za svobodo ne samo slovenskega, ampak tudi italijanskega naroda, ki so mučili celo ženo in starčke, ki so požgali toliko naših vasi, da so ti zločinci nedolžne žrtve, še več branilci italijanske kulture. Paolucci naj bi šel po naših vaseh, kjer je ljudstvo trepetalo za časa vojne zaradi terorja, ki so ga počenjali baš colottijevci in bi se prepričal kakšna «nedolžna žrtev» je bil Fabian.

Veliko absurdnost je pokazal državni tožilec Paolucci tudi, ko je dejal, da so partizani «vdrli» v Trst in s tem prekršili sporazum med zavezniki. Kaj vse vedo ti ljudje o visoki politiki in morda tudi o tajnih vojaških dogovorih!

Za državnim tožilcem sta govorila branilca Zennaro in Kezich, ki sta zahtevala, da se razveljavi proces porotnega sodišča, do česar je prišlo po dolgem posvetovanju sodnega zbora. Proces proti Preslu in Petarosu se bo znova pričel pred porotnim sodiščem.

Skrajni čas je, da bi se prenehalo s procesi proti borcem, ki so je izvrševali vojaška povelja, kakor tudi, da bi gotova «nostalgia» enkrat za vselej izginila iz sodnih dvoran.

Zveza industrijcev odpovedala sporazum o tovarniških odborih

Zveza industrijcev je s svojim pismom od 3. t. m., poslanim Enotnim sindikatom, odpovedala sporazum z dne 11.8. 1948 glede ustanovitve in delovanja tovarniških odborov.

Ker pa velja sporazum v smislu čl. 15. do 31. decembra t. l., je jasno, da do tega dne tudi res obstoja.

Tovarniški odbori bodo torej nemoteno nadaljevali s svojim poslovanjem v smislu sporazuma; istotako bodo ustanovljeni tovarniški odbori tam, kjer še ne obstojajo.

Dalje je potrebno ugotoviti, da nadaljujejo z rednim poslovanjem vsa ostala tovarniška in sindikalna predstavništva, že obstoječa ali ki šele bodo ustanovljena v smislu splošnega ukaza VU št. 4. in poznejših odredb

Tovarniška predstavništva bodo svoje dnevne posle izvrševala vse dotlej, da bodo izdana rova navodila.

Mladinski izlet v Tržič

Zveza komunistične mladine iz Trsta priredi jutri, ob priliki praznika «L'Unità» izlet s kolesi v Tržič. Odhod izpred športnega kluba v Barkovljah (zadnja postaja tramvaja št. 6) točno ob 8. uri. Mladina iz Nabrežinskega okraja se pridruži tržaškim in drugim izletnikom na bloku v Devinu.

Za vse informacije se obrnite na sedež KM, trg Ponterosso, 6-II. telef. 60-40.

Vse mladince in mladinke vabimo, da se tega izleta udeleže.

To je pa dobra reklama!

Sportni krožek Sv. Marka je nameraval prirediti 14. in 15. avgusta t. l. izlet delavcev v Avstrijo. Zastopnik krožka je napravil 9. julja pogodbo pri potovalnem uradu C.I.T. ki ima svoj urad na Velikem trgu. Celotni znesek na osebo bi znašal 4.400 L.

Nekaj dni po dogovoru pa je bilo sporočeno krožku, da je treba počakati, ker se mora vrniti iz Avstrije zastopnik potovalnega urada. Istočasno je urad zahteval tudi kaparo v znesku 50.000 lir, ki je bila takoj izplačana.

30. julija je bil zastopnik krožka ponovno pri ravnatelju potovalnega urada. Ob tej priliki je izvedel, da mora znašati celotni znesek na osebo 5.400 lir in ne kot je bilo prej dogovorjeno.

Dejstvo, da je potovalni urad toliko časa zavlačeval zadevo ter da je komaj 30. julija obvestil zastopnika krožka, da se stroški zvišajo za 1000 lir na osebo, je zelo sumljivega značaja. Brez dvoma je pravo jedro vsega nerazumljivega manevriranja v tem, da se ovira delavcem potrebno razvedrilo.

Tako manevriranje pa nikakor ne dela dobrega spričevala potovalnemu uradu C.I.T.

V TOVARNI STROJEV LOV NA STENČASE

Taki ukrepi so nedopustni

Pretekli teden je delavstvo Tovarne strojev pri Sv. Andreju doživelo od strani delodajalcev težko provokacijo. Po nalogu tovarniškega ravnateljstva so pazniki strgali iz stenčasa razne sindikalne in politične članke. Članki, ki očividno niso bil po godu delodajalcem, so obravnavali predvsem izdajstvo tukajšnje Delavske zbornice, ki je pretrgala vse vezi s CGIL in se pridružila takozvanim «svobodnim» sindikatom.

Na ogorčene proteste delavcev je glavni ravnatelj odgovoril, da ne dovoli razobešanje političnih člankov. Dejstvo pa je, da so se pazniki spravili edino na članke povzete iz «Unità», dočim so pustili na stenčasu vsakovrstne članke iz desničarskega časopisja, predvsem iz «Emancipazione».

Ta nizkotna enostranost se je ponovila v soboto, tokrat v drugem oddelku. Ravnateljstvo tovarne pa je šlo v svoji protidelavski gonji celo tako daleč, da je odpustilo z dela dva delavca, ker sta — in povsem upravičeno — protestirala.

Vsi delavci tega oddelka so zaradi takega krivičnega ukrepa takoj zapustili delo. Zaradi očitno protidemokratičnega postopka, ki ga moramo istovetiti samo z enakimi iz dobe proslulega režima, je zavladalo med delavstvom splošno ogorčenje.

Vse delavstvo Tovarne strojev je stopilo v agitacijo ter odločno zahteva, da se ukine ukrep glede stenčasov in se ponovno sprejme na delo oba odpuščena delavca.

Delodajalci nimajo nikake pravice vmešavati se v sindikalne zadeve. Delavci imajo sami odločati o razobešanju člankov na stenčasih, brez vsakih diktatov «od zgoraj». Tako postopanje je nov dokaz protisindakalne gonje, ki jo skušajo izvajati delodajalci in to ne samo v Trstu, marveč tudi v Italiji. Dovolj so nam primeri kapitalističnih izpadov proti tovarniškim odborom v Italiji. Tudi v Trstu so industrijci odpovedali sporazum o delovanju tovarniških odborov. Toda delavski razred se ne bo pustil oropati svojih sindikalnih pridobitev ampak jih bo zvesto in vztrajno čuval. Kapitalistični naklepi bodo ob odločnem delavskem odporu popolnoma propadli.

Na počitniških kolonijah ASIZZ na Opčinah je poskrbljeno tudi za izdatno in dobro hrano.

Kdo skuša uničiti demokratičen tisk

Našim ljudem morda še ni popolnoma jasno, kakšnih podlosti so zmožni Babičevci. V mnogih prilikah so pokazali, kako skušajo škoditi demokratičnemu pokretu. V tem svojem prizadevanju prekašajo svoje agnelettovske «kamarade» in vse druge imperialistične hlapce. S sleparijami so nam vzeli stavbe, ki so last ljustva in ki so ljudstvo stale ogromne denarne in telesne žrtve. Polastili so se Ljudskega doma in njegove tiskarne in se danes čeperijo kakor njegovi legalni lastniki.

Babičevci so se torej polastili naše tiskarne in ljudskega imetja. S to tiskarno in s tem imetjem oni širijo umazano in protiljudsko propagando in svoje nesramne pamflete od «Primorskega» do «Ljudskega tednika». Oni uporabljajo ljudsko last za svojo protidemokratično in protisovjetsko gonjo in borbo ter skušajo celo zasmehovati naše delavce in delovno ljudstvo.

Tako mora biti vsakomur jasno, da so oni napravili vse, da bi ukinili dnevno izdajo «Il Lavoratore» in da bi preprečili nadaljnje tiskanje našega lista v *NASI* tiskarni, da bi moglo še nadalje izhajati njihovo trobilo s priveskom manjših in večjih listov. Napregli so vse svoje sile torej, da bi z ukinitvijo dnevne izdaje «Il Lavoratore» mogli tiskati svoje slovenske in italijanske laži v «Primorskem», «Trieste Sera» in «Corriere di Trieste».

Naši ljudje naj vedo poleg vseh drugih vzrokov tudi ta vzrok ukinitve dnevne izdaje «Il Lavoratore» in našega romanja po tujih tiskarnah.

Komunistična mladina se utrjuje

MOCOČNA MANIFESTACIJA V MILJAH

V nedeljo 7. t. m. je komunistična mladina z uspehom zaključila «mesec komunistične mladine». Mogočna manifestacija mladincev — komunistov in neštetih demokratov nam je pokazala organizacijsko in politično moč Zveze komunistične mladine, ki se stalno razširja in utrjuje.

Že v jutranjih urah so začele prihajati na zborno mesto v Milje prve skupine mladincev in mladink iz Trsta in okolice. Prijazno proletarsko mestece Milje pa je bilo že v prvih popoldanskih urah dobesedno preplavljeno z veselo mladino. Prevladujoče veselje pa nikakor ni kalilo velike politične manifestacije mladih komunistov. Na obrazih udeležencev si lahko videl globoko politično zavest in zrelost za prevzem in izpopolnitev bodočih nalog, ki še čakajo komunistično mladino.

Razvila se je nato veličastna povorka, ki jo je otvarjala skupina motociklistov z rdečimi zastavami in godbo Rinaldi. Sledili so člani Centralnega komiteta komunistične mladine in Komunistične partije. Nadalje skupina telovadcev, mladink v pestrih krojih, v sredi pa belo oblečena mladinka, ki je nosila napis «Mir» Sledila je nepregledna vrsta mladink in mladincev z rdečimi zastavami in transparenti.

Povorka je preplavila in do zadnjega kotička zasedla Marconijev trg, kjer se je vršilo zborovanje. Po pozdravnem govoru tov. Krevatina je sledil kratek nagovor miljskega župana tov. Pacco, ki so ga navzoči pozdravili z burnim ploskanjem. Komunistični župan Milj je pozdravil mladince komuniste tudi v imenu občinskega sveta in vsega prebivalstva. Spregovoril je nato v slovenščini tov. Vilhelm Adolf, član Izvršilnega komiteta KM. Tov. Vilhem je nakazal v svojem govoru naloge, ki čakajo mladince-komuniste, posebno v pogledu obrambe interesov mladine in slovansko-italijanskega bratstva. V nadaljnjem govoru generalnega sekretarja KM tov. Blažine je prišla do izraza odločna volja mladincev za borbo proti vsakemu pozkusu pripravljanja novega svetovnega klanja. Pod slavno zastavo Zveze komunistične mladine se bodo mladinci še tesneje povezali v tej pravični borbi.

Govor generalnega sekretarja KP STO tov. Vidalija je ogromna množica zborovalcev pozdravila z dolgotrajnim in navdušenim ploskanjem. Tudi tov. Vidali je obravnaval problem vojne in miru. Povdaril je, da je še posebno za mladino vojna največja nevarnost. Posebno navdušenje pa je zavladalo ko je tov. Vidali sporočil, da bo «Lavoratore» čez nekaj mesecev pričel ponovno izhajati kot dnevnik.

Po zorovanju na trgu Marconi se je množica razšla in zasedla vse razpoložljive prostore bodisi v Ljudskem domu, na športnem igrišču in po gostilnah. Pozno v noč so po Miljah odmevale borbene in delavske pesmi udeležencev.

Lonjer je ostal zvest internacionalizmu

Titova klika v Trstu je pred volitvami smatrala Lonjer za nekako trdnjavo. Sličnega mnenja je bil tudi marsikateri tamkaj živeči internacionalist. Po izidu volitev pa se je Lonjer pokazal v pravi luči. Izkazalo se je, da je večina Lonjercev in Katinarcev na pravi poti in da so se titovci zelo zmotili v svojih načrtih. Zaman so bila vsa prizadevanja dobro plačanih babičevcev, zaman so bili številni obiski Stoke, Tineta, Vojmirja in «velikega» Joca. 250 glasov za Komunistično partijo v Lonjerju in Katinari, pomeni zanje velik udarec, pomeni torej, da Lonjer ni njihov.

Da Lonjer ni «njihov» potrjuje tudi dejstvo, da so vsi sestanki, konference in zborovanja, ki jih je zadnje čase v Lonjerju priredila Komunistična partija, OF in Komunistična mladina, na katerih je vedna številna udeležba. Istočasno nam to potrjuje dejstvo, da se v vasi razproda in čita veliko več «Dela», kot pa «Primorskega dnevnika».

Celica KP «Dimitrov» iz Lonjerja-Katinare si je zadala nalogo, da bo v bodoče še bolj pospešila svoje delovanje. Zadala si je tudi nalogo, da bo še bolj razširila prodajo in čitanje listov «Delo» in «Il Lavoratore».

ZGODOVINSKI DNEVI

13.8.1894 se je rodil Aleksij L. Polovinski, sovjetski skladatelj.

13.8.1912 je umrl Jules Massenet, francoski operni skladatelj.

14.8.1867 se je rodil John Galsworthk, angleški pisatelj.

14.8.1941 je bila podpisana Atlantska karta, ki naj bi zajamčila vsakemu narodu pravico do samoodločbe.

14.8.1945 je Japonska položila orožje in brezpogojno kapiturala.

15.8.1771 se je rodil veliki angleški romanopisec Walter Scott.

15.8.1831 se je rodil Ipavec Gustav, zborovski skladatelj.

15.8.1944 se je anglo-ameriška vojska izkrcala na južni obali Francije.

15.8.— je praznik sovjetskega letalstva.

16.8.1941 so Nemci zažgali prvo slovensko vas Rašico pri Gameljnah.

17.8.1916 je umrl Svetozar Vajansky - Hurban, slovaški romanopisec.

18.8.1450 se je rodil Marko Marulić, hrvatski pesnik in humanist.

18.8.1831 se je rodil Kornelije Stanković, srbski skladatelj.

18.8.1942 je italijanska fašistična okupacijska oblast razglasila odredbo o zaplembi imovine partizanov.

((RADIO))

TRST II.

Sobota: 13.40 Slovenske narodne pesmi; 18.30 Oddaja za najmlajše: pravljica «Skokec-Cmokec»; 20.00 Sportna kronika; 20.10: Hrvatske narodne pesmi; 21.00 Sobotni večer; 22.00 Večerni koncert.

Nedelja: 8.30 Slovenske narodne pesmi igra na harmoniko Marij Sancin; 9.30 Kmetijska oddaja; 13.00 Glasba po željah; 16.00 Sprehod po našem podeželju; 17.00 To, kar vsakdo rad posluša; 20.00 Z narodno pesmijo po Sloveniji; 21.00 Radijski oder: Pirandello «Lončeni vrč».

Ponedeljek: 13.00 Češke in slovaške melodije; 19.00 Izredna oddaja - «Višarje»; 20.30 Okno v svet; 21.00 Puccini: «Madame Butterfly» opera v dveh dejanjih.

Torek: 13.00 Iz glasbene zakladnice Ludvika Van Beethovna; 18.30 Operne uverture; 20.30 Okno v svet; 21.00 Vzori mladini; 21.30 Sergej Prokofjef: Simfonija št. 5; 22.11. Lahka večerna glasba.

Sreda: 13.00 Glasba po željah; 18.15 Schubert: Kvartet v d molu; 20.00 Vokalni koncert; 21.00 Razgovori pred mikrofonom; 21.45 Simfonični koncert; 22.50 Plesna glasba.

Četrtek: 13.00 Slovenske narodne pesmi izvaja na harmoniki Marij Sancin; 18.00 Glasbeno predsvanje; 19.00 Slovenščina za Slovence; 20.00 Folklorna glasba raznih narodov; 21.00 Radijski oder; 22.30 Večerni koncert.

Petek: 13.00 Glasba po željah 18.30 Igra Schramel kvintet pod vodstvom Oskarja Sonca; 19.00 Tržaški kulturni razgledi; 21.00 Mojstri besede; 22.45 Južno-ameriška plesna glasba.

o

RADIO MOSKVA

(V srbohrvaščini) čas: 6.00 val. dol. 19,72; 19,78; 25,08; čas: 11.30 val. dol. 19,78; 25,08; (ob nedeljah); čas: 16,00 val. dol. 19,78; 25,08; 25,26; 30,90; čas: 18.00 val. dol. 25,08.

(V slovenščini): čas: 18.15 val. dol. 25,08.

(V srbohrvaščini) čas: 20.00 val. dol. 25,08; 30,90.

(V makedonskem jeziku) čas: 21.00 val. dol. 25,08; 377,4.

(V srbohrvaščini) čas: 21.30 val. dol. 25,08; 377,4.

(V slovenščini) čas: 22.00 val. dol 25,08; 377,4.

SOFIJA

(V srbohrvaščini) čas: 18.15 val. dol. 39,11; čas: 20,45 val. dol. 391 (razen ob sredah in nedeljah).

(V makedonskem jeziku) čas: 20,45 val. dol. 391 (samo ob sredah in nedeljah).

PRAGA

(V srbohrvaščini) čas: 14.45 val. dol. 31,40; čas: 16,30 val dol. 31,40; čas: 19.30 val. dol. 39,92.

BUKARESTA

(V srbohrvaščini) čas: 20,00 val. dol. 48,30.

BUDIMPESTA

(V srbohrvaščini) čas: 18.00 val. dol. 549; čas: 20,35 val. dol 459.

VARŠAVA

(V srbohrvaščini) čas: 19,00 val. dol. 48,25.

TIRANA

(V srbohrvaščini) čas: 21,00 val. dol. 38,22.

JUGOSLOVANSKE OBLASTI NAJ ODGOVORIJO

Kdaj bodo vrnili posojilo?

Naši kmetje se še vedno sprašujejo, kdaj bo rešeno vprašanje povračila posojila svobode. Nihče ni pozabil članka, ki ga je prinesel «Primorski dnevnik od 3. novembra 1948 glede registracije obveznic in priznanic navedenega posojila. Na razna povpraševanja kmetov se je tukajšnja jugoslovanska Ekonomska delegacija obvezala da bo zadevo v doglednem času rešila.

Tudi naš list je že obravnaval to vprašanje in sicer še mesoca januarja in februarja t. l. «Primorski dnevnik», ki se sicer drugače «odlikuje» s svojo «doslednostjo» in puhlimi frazami o «obrambi interesov naših kmetov», pa v tem primeru «dosledno»... molči.

Kmetje, ki so množično prispevali, bodisi v denarju, hrani in celo z živino, so nad takim brezbrižnim odnosom jugoslovanskih oblasti — povsem upravičeno zelo ogorčeni.

Skrajni čas je, da se to, za naše revne kmete važno vprašanje, končno razčisti. Posojilodajalci cone A imajo isto pravico kot državljani FLRJ, da se jim posojilo vrne. Jugoslovanska vlada je dolžna, da izpolni prevzete obveznosti. Jugoslovanski misiji v Trstu so prav dobro znane težke razmere, v katerih se danes nahajajo naši kmetovalci. Zato je njena dolžnost, da se tudi pobriga za pravilno izpolnitev sprejetih obveznosti in to tem bolj, ker zatrjujejo, da so oni «edini zaščitniki delovnega ljudstva».

Dober nasvet tem «novo pečenim socialistom»: milijone, ki jih na široko trosite za vašo protiljudsko propagando, bi raje uporabili za povračilo posojila svobode! Seveda, za razkošne avtomobile je vedno dovolj denarja toda za revno ljudstvo ga ni!

Vsekakor je jugoslovanske Ekonomska delegacija dolžna dati našim kmetom jasen in točen odgovor. Dovolj je čakanja in molka.

Počitniška kolonija ASIZZ na Opinah: telovadba na svežem zraku je vir zdravja za naše malčke.

KOTIČEK UPOKOJENCA

Kot je znano, je predsednik področja, dr. Palutan izjavil, da ni mogoče storiti ničesar za izboljšanje položaja upokojencev, dasiravno je vsaj izgledalo, da je bil pred časom mnenja, da je treba to pereče vprašanje rešiti. Proti vsaki rešitvi se je postavila okupacijska oblast in se je seveda tudi dr. Palutan pozneje strinjal s politiko svojih nadrejenih oblastnikov.

Zveza enotnih sindikatov upokojencev pa ni klonila in kapitulirala. Sklenila je, da svoje delo za ugodno rešitev vprašanja upokojencev še bolj pospeši in poživi. V ta namen se bodo vršila razna zborovanja upokojencev v mestu in na deželi. V septembru bo veliko protestno zborovanje v Trstu.

Akciji ES upokojencev so se pridružili tudi komunistični svetovalci tržaške občine. Te dni so naslovili na novega župana pismo, v katerem zahtevajo, da se stavi na dnevni red prihodnje seje občinskega sveta tudi vprašanje upokojencev. V omenjeni točki predlagajo med drugim, da je treba v najkrajšem času najti nevzdržnemu stanju upokojencev primeren izhod. Zaradi takega stanja, navajajo v pismu, je nešteto upokojencev telesno izčrpanih in mnogo izmed njih prezgodaj umre.

Radovedni smo, kako bodo sprejeli na znanje problem upokojencev demokristjanski in drugi občinski svetovalci.

Po petdnevni stavki so izvojevali zmago

Pretekli teden so slikarji-dekoraterji izvojevali važno sindikalno zmago. Po petdnevni stavki delavcev te stranke, ki so jo kljub policijskemu pritisku odločno vodili so delodajalci končno morali pristati na delavske zahteve.

Na podlagi podpisanega sporazuma se zviša osnovna plača slikarjev dekoraterjev za 35%, za pomočnike 20%. Nadalje imajo pravico do 10% sezonskega poviška; novoletno nagrado je računati na podlagi 19% poviška na skupnih prejemkih.

Za delavce, ki morajo na delo izven občine kjer bivajo, je bile določena dnevnica v znesku 400 lir, povračilo potnih stroškov in plačilo ur, ki jih uporabijo za prihod na delovno mesto. Delavcem, ki gredo na delo izven črte Obeliska, Opčin, Mitnice, Barkovelj, Bazovice in mosta pri Sv. Ani, pa pripada še dnevni dodatek 100 lir ter povračilo potnih stroškov.

Sindikalna zmaga slikarjev dekoraterjev je plod odločne in skupne borbe. Prevladala je enotnost na terenu in na tej podlagi je stroka izvojevala važno zmago, ki naj služi kot kažipot ostalim delavskim strokam. Le z enotnim nastopom je možna vsaka akcija za dosego delavskih pravic.

USPEH I. KONGRESA ZDTV

Začrtane so smernice za razvoj ljudskega športa

V nedeljo se je v prostorih delavske sportne sveze v ulici Conti št. 11 vršil prvi občni zbor Zveze društev za telesno vzgojo (ZDTV) za Tržaško ozemlje. Na občnem zboru so bila zastopana potom pooblaščenih delegatov vsa športna društva, razen enega iz cone A. Prisoten je bil tudi en predstavnik športa iz cone B, seveda ne moremo omeniti njegovega imena. Povsem je jasno, da se športna društva iz cone B niso mogla udeležiti tega občnega zbora in to radi dobro znanih «demokratičnih svobošč» takozvane «ljudske oblasti», ki vlada v coni B.

Namen občnega zbora je bil predvsem, da se razčistijo zapletene razmere, ki se že dalj časa pojavljajo v zvezi. Tako stanje v zvezi so povzročili politikanti Jocovega in Pregarčevega kova, ki so hoteli ves športni ustroj vpreči v svoj nacionalistični voz. Ti elementi so se na različne načine infiltrirali v športne organizacije — mnogi iz med njih niso niti športniki — samo zato, da bi rovarili med športniki s svojo lažnivo politiko, dasiravno so vedno govorili, da naj bi športna udruženja ostala nepolitična. Torej so druge naj bi postala nepolitična, dočim je prav dobro znano že vsakemu človeku, da je bil njih edini namen vse organizacije in udruženja politizirati.

Iz poročil, ki sta jih podala Valdisteno in Roman je bilo lahko razvideti, velike pomanjkljivosti, ki so se dogajale na škodo delovanja zveze in to prav radi pristranskega gledanja in odločanja s strani nekaterih članov bivšega vodstva. Poročili sta bili izčrpni. Iz njih posnemamo nekaj misli.

Od ustanovitve ZDTV pa do danes ni bilo nobenega občnega zbora ZDTV, dasiravno je po statutu zveze predvidevan občni zbor vsako leto. Do občnega zbora ni do sedaj prišlo radi opozicije manjšine to je Joca, Ludovisija, Pertotov, Pregarca in dr. Tem elementom se ni zdelo potrebno, da bi se vse zadeve zveze uredile na javnem občnem zboru, kjer bi bila zastopana vsa udružena športna društva po svojih izvoljenih delegatih. Ti gospodje so se bali priti na občni zbor in dati obračun za svoje pristransko delovanje, ki je bilo tako odbijajoče, da je ZDTV z dneva v dan zgubljala svoj upliv, zlasti pri italijanskih športnikih. Avanturistični voditelji so se bili vgnezdili v ZDTV iz svoje ambicioznosti in tudi zaradi že vnaprej določenih političnih in nacionalističnih ciljev.

Pretekla leta je bilo neštevilno izletov in nastopov športnikov jo Jugoslaviji. To sicer na videz ni prav nič hudega, toda če pogledamo malo bližje, kaj kmalu opazimo, da se je medtem časom popolnoma prezrlo drugo sosednjo deželo Italijo, dasiravno je tudi tam dobro razvita napredna športna organizacija «sport popolare». Za nastope po Jugoslaviji je bil vedno denar na razpolago, dočim ga ni bilo nikoli za nastope v Italiji. Sportnikom so bili vedno «iz višjega mesta» vsiljeni, ali pa so sami vsilili po privoljenju «višjega mesta», eni in isti nezaželjeni spremljevalci. Seveda so bili ti nezaželjeni spremljevalci iz višjega mesta tudi dobro plačani. Lahko bi naštevali še nadalje najrazličnejša dejanja, ki so polagoma dovajala k nespoštovanju in so privedla do sporov v vodstvu ZDTV. Večina v vodstvu je bila zato da se v bodoče ne ponavljajo take in podobne napake, dočim je manjšina vztrajala na svojem starem stališču; še več, šla je tako daleč, da je zahtevala naj bi se postavilo Joca za predsednika ZDTV. Pri tem pa se ni vprašala če je ta človek sploh sposoben za tako odgovorno mesto in če uživa ugled pri športnikih. Joco je dobro poznan kot pretepač od katerega ni mogoče pričakovati nič pametnega in koristnega. Zaradi tega se je večina uprla temu predlogu in ga ovrgla.

Po poročilih je sledila živahna in pestra diskusija, ki se je v celoti nanašala na kritiziranje odpadnikov prejšnjega vodstva. Iz debate je bila popolnoma razvidna odkritosrčnost športnikov. Pokazalo se je, da so se otresli onega odpornega oznovskega terorja, ki smo ga bili preje vajeni.

Po diskusiji so bile tajne volitve novega vodstva. Ni bila predložena nobena kandidatna lista, marveč je bila dana prostost vsem delegatom, da svobodno volijo tiste tovariše-športnike, ki se jim zdijo primerni. Izvoljeni so bili naslednji: Roman Karol (99 glasov), Marega Karol (94), Bonazza Giorgio (90), Valdisteno (85), Donadel (82), Bizjak (58) in Malalan (58).

Na koncu je bila izglasovana še resolucija v kateri so delegati ponovno obsodili mahinacije odpadnikov in razbijačev, ki so poskušali speljati športno organizacijo na jugoslovanske nacionalistične pozicije, ki so povzročile veliko škodo ZDTV in torej pravemu ljudskemu športu. V resoluciji so delegati nadalje potrdili dosedanje delo zdravega dela vodstva, ki se je borilo toliko časa, dokler je izločilo razbijače iz vodstva in iz ZDTV sploh. Sportniki so končno povabili vse člane športnih društev, naj se še bolj oprimejo svoje organizacije in jo vsestransko podpro.

Zaradi teže odtožb se gospodje Joco, Pregarc, Pertoti, Strgar in drugi niso javili na občnem zboru. Bali so se članstva športnih društev. Da bi pa svoj madež prikrili pred svojimi pajdaši in pred športniki cone B so sklicali «svoj» izredni občni zbor na katerega so poleg nekaterih plačanih takozvanih športnikov iz Trsta, kot po navadi, «prignali» iz Istre nekaj delegatov, dasiravno nima cona B popolnoma nobene veze več s Trstom. S tem naj bi pokazali javnosti, da imajo še nekaj besede v tržaških športnih krogih. Dejstvo je, da je zadnje čase v coni B kar sklila vrsta športnih društev. Tako so se pomnožila kot gobe po dežju... Sicer pa o kaki aktivnosti omenjenih novih društev ni nobenega sluha. Prav gotovo so «športniki» omenjenih društev popolni lajiki, ki bi bili v skrajnem slučaju primerni, le, da bi s svojimi glasovi (pod pritiskom oznovskih agentov) pridobili Jocu et Comp. zmago pri volitvah in bi tako ZDTV postala ponovno politično špekulativno orodje gotove privilegirane kaste iz ulice R. Manna in ville Alessi.

Naši športniki, ne glede na nacionalno pripadnost ali na svoje politično prepričanje, pa ne bodo dovolili, da bi se kaj takega še dogodilo.

Manevri delodajalcev proti tovarniškim odborom

Iz pisma, ki ga je Zveza industrijcev poslala dne 3. t. n. Enotnim sindikatom in ki ga priobčujemo v izvlečku na drugem mestu izhaja, da je slednja odpovedala sporazum glede tovarniških odborov, ki je bil sklenjen 11.8.1948. V svojem odpovednem pismu navajajo industrijci neke razloge, ki so jih privedli do tega sklepa. Toda vsi ti razlogi nimajo nikake stvarne podlage. Predvsem se v pismu osporava člen 3. gornjega sporazuma, ki se nanaša na postopek pri odpustih z dela in znižanju osobja.

Cilj, ki ga hočejo kapitalistični krogi doseči z ukinitvijo tovarniških odborov je dokaj prozoren. Predvsem je treba ta postopek povezati z ofenzivo italijanskih delodajalcev proti tovarniškim odborom v Italiji. Dejstvo je, da so se tovarniški odbori pri reševanju notranjih problemov podjetja vedno zoperstavljali odpustom delavstva. Logično je, da je bil ta odbor industrijcem močno nezaželjen. Zato so tovarniški odbori predstavljali za delodajalce veliko oviro pri njihovih dobičkaželjnih naklepih.

Industrijski krogi hočejo na ta način doseči popolno svobodo v razpolaganju z delovno silo. Dejansko hočejo imeti pri odpuščanju z dela in znižanju osobja popolnoma proste roke. Na ta način bi ostali delavci brez vsake notranje organizacije, ki bi ščitila njihove koristi.

Ta napad, ki ga izvajajo industrijci proti tovarniškim odborom, predstavlja dejansko le eno od mnogih točk splošnega napadalnega načrta proti delavskemu razredu, kar se ne dogaja samo pri nas marveč tudi v

Ob 200-letnici Goethejevega rojstva

Goethe-otrok francoske revolucije in probujajočih se narodnih sil

Letos bo minilo 200 let, odkar se je rodil največji nemški pesnik, obenem eden največjih v svetovni literaturi sploh. To je Johann Wolfgang Goethe (roj. 28. VIII. 1749, umrl 1832.)

Za življenja Goetheja je človeštvo preživljalo silne, vse pretesujoče gospodarske, politične iz obširnega narodnega To je doba francoske revolucije, ko pride na oblast novi, takrat še mladi družbeni razred — meščanstvo in propade stari fevdalni red.

Goethe je s svojim prvim znamenitim delom «Werther-jem» otvoril dobo romantike ne samo v Nemčiji, nego v Evropi sploh. Napisal je celo vrsto drugih del, katerih snov je črpal iz obsirnega narodnega bogastva basni in pripovedk ter zgodovine. Tako je Goethe pravi in največji nemški pesnik, ki da svojemu narodu zavest lastne moči in veličine na polju kulture in umetnosti. On je prvi, ki je dal nemški kulturi njeno mesto v svetovni literaturi. Dotedaj sta namreč prevladovala v takozvanih višjih krogih italijanska in francoska kultura.

Krona Goethejevega ustvarjanja je njegov «Faust». Gradivo za to delo je zbiral vse svoje življenje iz neizčrpnega bogastva svojega naroda, ki ga je oplodil z velikimi idejami svoje dobe. Veličino «Fausta» čutimo tudi v današnjih dneh.

O Faustu piše sovjetski zgodovinar Jefimov:

«Medtem ko je bila reakcionarna romantika poskus, da se v literaturi bojuje boj proti idejam francoske revolucije, so se po drugi strani odrazile v literaturi tudi revolucionarne ideje. Tako so se osvobodilne ideje francoske revolucije izrazile v genialnem delu enega največjih svetovnih pesnikov v Goethejevem «Faustu», ki je izšel v začetku 19. stoletja. V tem delu je naslikano koprnenje po sreči, smelost misli, ki skuša odkriti skrivnostne naravne zakone, vera v to, da bo razum odkril skrivnosti narave in veličina človeškega dela, v katerem vidi Goethe temelj človeškega napredka. Hkrati se odražajo v Faustu omahovanje in skrbi posedujočih razredov, ki so jih povzročile v njih množice s svojo udeležbo v velikem preobratu».

Veličina njegovih misli je ostala ohranjena v celoti tudi v današnjih dneh, ker temeljijo, čeprav nezavestno in le na podlagi zaključkov in izkušenj, na osnovah dialektike in materializma. Tako ponudi Faust hudiču, ki ga izkuša, stavo:

«Ako se bom pomirjen predal lenarjenju, — naj me bo takoj konec! — Če ti bo uspelo, da me prevaraš z laskanjem in lažmi, — če me boš mogel prevarati z nasladami, naj bo tisti dan - moj poslednji dan!

* * *

Če bom kdaj rekel času ali [trenutku;
Ustavi se! Tako si lep! —
Takrat me vkleni v verige!
Takrat naj propadem!»

Ali ni v teh besedah krasno izražena silna misel dialektike, da je vse v stalnem premikanju v stalnem razvoju, da ni popolnosti? Od starih grških filozofov (Heraklita itd) preko Goetheja in Hegla vodi ena sama pot do moderne Marksove dialektike. Zato je nesmrten Goethejev «Faust».

V zadnjem poglavju «Fausta» pravi Faust-Goethe:

«Močvirje se razprostira ob pogorju, - zasmrajuje vse, kar je bilo že doseženo; - odstraniti gnilo blato, — to bi bila največja zmaga, največja pridobitev. — Tako odprem zemljo mnogim milijonem, — ne za brezbrižno, nego za delavno življenje».

Vsa silna vera Goetheja v neizčrpne moči naroda in njegovih delovnih množic se izraža v teh stavkih. V njih je velik slavospev delu in ustvarjanju, ki ga privede do vzklika:

«Da! Temu cilju sem popolnoma predan! — To je poslednji zaključek znanosti:

Samo ta si zasluži svobodo in življenje, — ki si ga mora dnevno priboriti».

D. I.

Dolina Glinščice, pravi kraški planinski svet

Kjer Soča, Sava, Drava tek imajo svoj

POTOVANJE SKOZI ČAS

SEDANJE SLOVENSKE DEŽELE OD POSTANKA NAŠE ZEMLJE DO DANAŠNJIH DNI

V boljše razumevanje najstarejše zgodovine naših krajev, ne bo odveč ustvariti si bežno sliko celokupnega razvoja naše Zemlje od njenega postanka, ko se je po znani Kant-Laplaceovi teoriji odtrgala kot plinasta gmota od našega Sonca, se osamosvojila, se ohlajala, utrjevala, preobražala in dosegla končno svojo današnjo podobo. Iz pradob naše Zemlje seveda nimamo nikakih *pisanih poročil;* tedanje stanje naše Zemlje poznamo iz sklepanj in ugibanj znanstvenikov na podlagi raznih dejstev in drugih faktorjev, v katere se na tem mestu seveda ne moremo spuščati. Zato se omejimo le na razdelitev neprecenljivo dolge dobe od postanka Zemlje do danes, kakršno nam jo podaja današnja znanost, kar naj nam predoči naslednji pregled. Glede trajanja posameznih dob pripominjamo, da smo podatke povzeli po Barrelovih cenitvah vendar so mnenja drugih znanstvenikov drugačna in različna.

Najstarejšo dobo, to je od odcepitve plinaste gmote od Sonca do prvih tvorb zemeljske skorje, imenujemo *arhajsko dobo.* Obširna morja, vulkanski izbruhi, nastajanja in propadanja zemeljske skorje so značilnosti te dobe.

Trdnejše opore je Zemlja dosegla v sledeči *proterozojski dobi,* tekom katere se pojavlja že razvoj živih bitij. Obe ti dobi ceni Barrel na 1200-1400 milijonov let.

Sledečo *paleozojsko dobo* (360-540 mil. let) delimo v pet formacij in sicer: najstarejši formacij, *kambriju,* tekom katerega so se stvarjali nevretenčarji in alge, sledi ji po vrsti *silur* s prvimi ribami in korali, *devon* z ribami oklopnjačami in prvimi pljučaricami, *karbon* s številnimi žuželkami praprotmi in tvorbami črnega premoga, ter *perm,* tekom katerega so bili vulkanski izbruhi še vedno zelo številni in močni in ko so se pojavijali že prvi plazilci.

Praptica archaeopteryx, spodaj iguanodon.

Sledila *je mezozojska doba* (135-140 mil. lt). Njena najstarejša formacija, *trias,* pokazuje že prve sesalce; druga, *jura,* prve ptice (archaeopteryx); kazuje številna ležišča rjavega premoga (v Trboveljski in Zagorski kotlini), številne sesalce, človeku podobne opice, mamute, v baltskih pokrajinah jantarjeve bore, čijih smolo je pozneje uporabljal človek za okraske; dviganje kopna se je nadaljevalo. Sledečo periodo, *kvartar,* delimo v dva oddelka. V starejšem *diluviju* je razdelitev kopna bila v bistvu ista kakor danes. Najznačilnejši pojav diluvija je poledenitev *(ledena doba),* ki je obsegala vso Severno, del Srednje Evrope in tudi naše Alpe, od koder so segali ledeniki globoko v doline. Savski ledenik je segal do Radovljice, Dravski do Spodnjega Dravograda, Soški pa do Sv. Lucije. Ledeniški potoki in reke so odlagale prod in pesek v krajih izven ledeniškega območja; tako sta nastala Ljubljanska kotlina in Dravsko polje. Poledenitev je bila usodna marsikateri živali, ki ni mogla prenesti mraza (razni sloni), zato pa so se severnejše živali selile proti jugu; v naših krajih so se naselili tur, severni jelen, los, prazober, krzorog (danes živi samo še v Alpah nad ločnico večnega snega), dalje medved brlogar, lev brlogar itd. Nekaj teh živali je pozneje zaradi spremembe toplotnih razmer izumrlo, druge pa je uničil človek.

Kakih 500.000 let trajajočemu diluviju je sledil pred 8 do 10.000 leti *aluvij,* ki sega vse do današnjih dni.

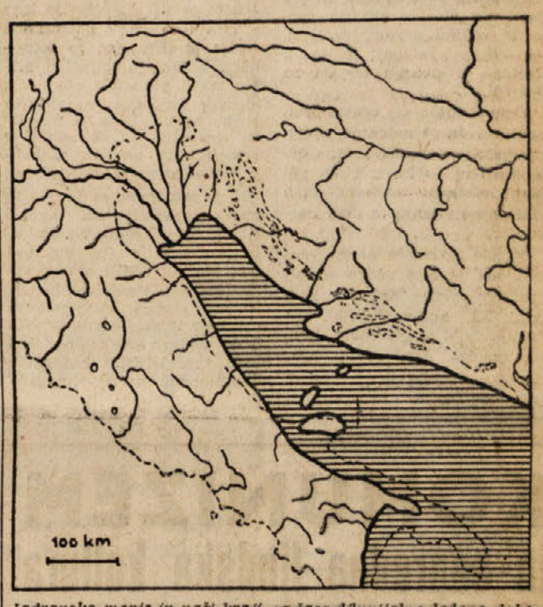

Jadransko morje in naši kraji za časa diluvijalne ledene dobe

Evropa v ledeni dobi. Zaledeneli predeli so črtani

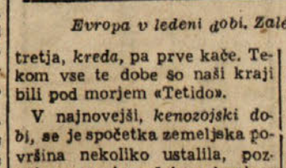

Mamut, risba pračloveka na steni podzemske jame

Kakih 500.000 let trajajočemu diluviju je sledil pred 8 do 10.000 leti *aluvij,* ki sega vse do današnjih dni.

Postanek človeka bi po nekih najdbah mogli postaviti že v tercijar. V naših krajih je prav gotovo živel v diluviju, kar nam izpričujejo mnoge najdbe.

V objasnilo podobe, objavljene v zadnji številki na tem mestu, je škrat Pasjednevec vrinil neljubo napako. Pravilno objasnilo se glasi:

Rešeto - skupina požiralnikov Cerkniškega jezera ob suši.

Vsaka vas ima svoj glas

Kjer boljši unec, tam Boljunec

Postavljanje mlaja, fantova topolova veja na oknu izvoljenke, kamenjanje Sv. Štefana in še marsikaj

Stanko Ženjal, Boljunec: «Na Gorici»

V davnih časih so se naselili na griču Brdu, jugozapadno od današnjega Boljunca ljudje, ki so prišli z vzhoda in so se imenovali Mavri. *Pozneje sta se k Mavrom priselila še dva brata Zobca. Na Brdu so bili slabo preskrbljeni z vodo. Dobri studenci so bili daleč pod visokim skalnatim hribom Grižo. Eden izmed bratov Zobcov si je mislil: Cemu bi hodili vsak dan tako daleč po vodo; mar bi ne bilo bolje, če bi se kar tja preselili? In tako je tudi storil. Preselil se je na kraj, ki mu sedaj pravijo* Zaboljunec. *Sledili so mu še ostali prebivalci Brda. Ko so se preseljevali, so dejali, da gredo k boljšemu «uncu», s tem so hoteli reči k boljšemu izvirku. In tako je dobilo novo naselje ime, ki ga še danes nosi, namreč* Boljunec.

O prvotnih Boljunčanih kroži marsikatera pripovedka, ki jih označuje kot velikane. Nekatere pripovedke pravijo, da so bili prvotni Bojunčani tako veliki, da so si iz Griže, Sv. Mihaela, Brda in Sv. Roka podajali in prižigali cigarete. To so pač pripovedke. Dejstvo je, da so bili nekdanji Boljunčani — in so tudi današnji — odločni in samozavestni ter dobrosrčni ljudje, kar jih brez dvoma dela velike. Do današnjega dne so ostali zvesti tradicijam in običajem svojih prednikov. Po vsej verjetnosti najdemo največ starih običajev baš v Boljuncu.

Današnji Boljunec je stisnjem ob vznožju skalnatih gričev Griže in Sv. Mihaela ter ob bregu Glinščice ali Rozandre, kot jo imenujejo domačini. Nekateri trdijo, da je bil potok Glinščica v starih časih reka, kar priča še danes globoka struga, ki pa je razen ob močnih nalivih, vedno suha. Izvira nekje pri Kozini, teče mimo Klanca, v Botaču pa napravi krdsen 50 metrov visoki slap. Iz Glinščice je bil v starih časih napeljan vodovod, *ki je davajal vodo v Trst. Še danes so vidne razvaline starega vodovoda pri Gornjem koncu.*

Dasiravno izgleda, da je današnji Boljunec v zavetju, vendar temu ni tako. Verjetno ima burja v Boljuncu «mlade», zato ima tam tako silovito moč.

Neki Boljunčan je videl celo nekoč, da se je zvonik majal pod pritiskom burje. Ni čuda potem, če je še danes brez koničaste strehe. Sicer pa ni res, da bi mu jo bila burja odnesla, pač pa izstrelek nemške granate ob koncu zadnje vojne.

Boljunčanka v narodni noši

Boljunčani so še iz starih časov ohranili mnogo starih navad in običajev, na katere so včasih prav ljubosumni in ponosni.

Pretiravali bi, če bi trdili, da je sedanji Boljunec potisnjen ob bregu Glinščice in v vznožju kraških skalnatih gričev. Nasprotno, prav Boljunec se ponaša s svojim obširnim trgom sredi vasi. Tako lep je in obširen, da bi se z njim ponašal lahko tudi kak večji kraj, kot pa je Boljunec. Domačini pravijo temu trgu «na Gorici». Na njem se odigravajo vsi važnejši vaški dogodki.

Se od pamtiveka se je ohranila v Boljuncu vaška «fantovska». Sicer je bila včasih «fantovska» po vseh slovenskih vaseh. Danes pa jo le malo kje še najdemo. Prav gotovo se je «fantovska» v Boljuncu ohranila do danes zato, ker ima svoje skrivnosti, v katere ne more zlepa prodreti nihče, ki ni fant ali domačin. Tako se je zgodilo tudi meni nekoč, ko sem hotel vtakniti svoj nos v fantovske «tajnosti». Ker sem bil fant, sem mislil, da mi bo uspelo. Z nekim prijateljem sem se vtihotapil v veliko sobo, kjer so imeli svoje «zborovanje». Mar mislite, da sem kaj izvedel? Ne, popoloma nič, kajti ves čas, ko sem bil v sobi, so vsi fantje molčali. O tajnostih fantovske ne sme niti fant svojemu dekletu nič povedati. No, in ker je že taka tajnost in ker vem, da bodo ta opis čitale tudi ženske, ne smem ničesar opisati, ker drugače bi se prav gotovo zameril boljunškim fantom in bi bil zanje jaz prvi izdajalec. Vem le toliko, da imajo svojega župana, svojega kapetana in še nekatere druge poglavarje. Kateri izmed njih zavzemajo ta važna mesta in kaj govorijo na svojih zborovanjih, pa nam je nemogoče vedeti.

Vsako leto se vsi fantje zberejo v četrtek zvečer pred prvo nedeljo v maju na «Jami». Od tu korakajo postrojeni na «Gorico», pojoč pesem «Za klobukom...». Koj nato imajo «uro» t. j. zborovanje v nekem zaprtem prostoru. Na tem zborovanju se domenijo vse potrebno za izvedbo majniške prireditve. Domenijo se, kdo bo nosil «topol», to je namreč tudi popolnoma svojevrstna tradicija Boljunčanov.

Naslednjo soboto zvečer se ponovno ob določeni uri zberejo vsi fantje na «Jami», od koder prikorakajo pojoč pesem o «barčici...». Nekateri izmed njih nesejo topolove veje na rami, ki jih nato zasadijo sredi Gorice. Takoj za tem okrasijo vrh mlaja s pomarančami in limoni, okrog polnoči pa ga dvignejo.

V prejšnjih časih, ko so imeli skoraj vsi fantje svoje izvoljenke v vasi, je bila navada, da je vsak fant, potem ko so postavili mlaj, nesel topolovo vejo na okno svoje ljube. Če katero dekle ni dobilo «topola» za majevo nedeljo, je bilo zelo žalostno, kar je seveda tudi slabo kazalo za bodočnost.. Če pa je kateri «foreški» fant (nedomačin) imel svojo ljubo v Boljuncu, je moral plačati fantom, ako je hotel, da je tudi ona dobila« topol». Ta navada se je danes zatrla, ostala pa je še vedno ona da poleg mlaja postavijo sredi vasi tudi vrh topola, ki sedaj zadostuje za vsa dekleta. Vendar pa se kakšno leto dobi kateri fant, ki svojo izvoljenko tako ljubi, da ji še vedno nese na okno magari majhno topolovo vejo. Tako dekle seveda, se zelo podrži, ker se brez dvoma smatra za nekaj več od drugih deklet.

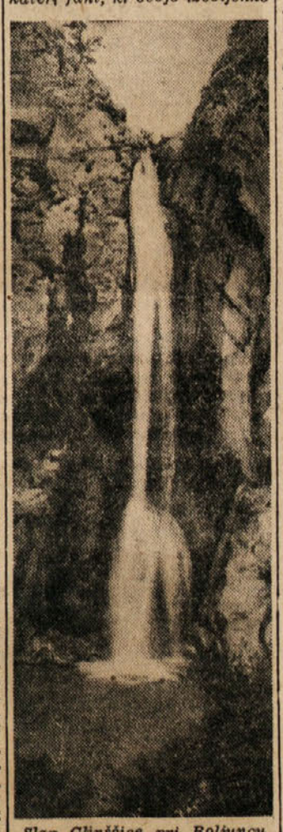

Slap Glinščice pri Boljuncu

Prejšnje čase je bila navada, da so letne «šagre», ki so se vršile navadno na nedeljo sv. Ivana, vodili «partarji», oblečeni v narodnih nošah. Partarji so bili tisti fantje, ki so fantovski obljubili najvišjo vsoto od plesa. Navadno jih je bilo po šest. Seveda je imel vsak partar tudi svojo «partarico», ki je bila oblečena tudi v narodni noši.

Pred pričetkom šagre so po navadi napravili povorko po vasi. Na čelu povorke so korakali «partarji» s svojimi «partaricami». Partarji so nosili v rokah steklenice dobrega vina. Ko so prišli do plesišča, ki je bilo po navadi sredi Gorice, neograjeno in posuto s peskom, so plesali «prvega» sami partarji s partaricami.

Ko se je stemnilo, ni smel biti zunaj noben otrok več, zato so skrbeli «gvardijani».

Ples se je navadno ponovil še v ponedeljek in celo v torek.

Nekaj popolnoma svojevrstnega je v Boljuncu «lučanje sv. Stefana».

Že pred božičnim praznikom si boljunška dekleta nakupijo jabolk in pomaranč. Nekatere jih kupijo celo do 4 kg. Še bolj kot dekleta se tega dne veselijo otroci. Komaj ga pričakujejo.

Na drugi božični praznik se zberejo po «žegnu» vsi domači fantje na «Gorici» pred «Muckotom». Dekleta pa tečejo domov po svoje «škartoce» polne sadja in kmalu nato so blokirani vsi vhodi na «Gorico». Blokirajo jih dekleta. Koj na to se prične tako «kamenjanje» s pomarančami in jabolki, da je veselje. Človeku, ki stoji tokrat na trgu, ne pomaga, da bi se branil, ker šviga od vseh strani. Mladež, ki je že toliko pred božičem nestrpno pričakovala tega tremutka, nikakor ne more stati ob strani in pustiti, da bi nehala ofenziva, pač pa se s pravim užitkom zaganja za jabolki in pomarančami. V času največje ofenzive se vrši prava tekma med otroci — češ, kdo jih bo največ nabral. Seveda marsikdo občuti «kamenjanje» v hrtu ali celo v glavi... toda, to nič ne de.

Huda skušnjava poprime tudi mladež iz sosednjih vasi, ki pride na ta dan v Boljunec iz radovednosti in tudi iz... Cestokrat se tudi ta-le zažene v sredo in vlovi kar se ji pač posreči.

Seveda, včasih prileti «kamen» tudi v kakega «Stefana», ki ob strani mirno gleda ta izredni prizor. Tudi meni se je to pripetilo nekoč, ki sem za Stefanovo v Boljuncu pasel svojo radovednost. Se danes ne vem, katero dekle je uganilo, da se imenujem Stefan.

Marsikatero dekle se tega dne maščuje nad kakšnim «morožetom», ki ji je morda med letom «kakšno nakadil»....

Iz časov borbe za svobodo

ALEKSANDER PETÖFY - PETROVIČ PESNIK MADŽARSKE REVOLUCIJE

Zelo naglo je narodni preporod napredoval pri Madžarih, ki so hoteli (kakor slovenski preporodaši okoli «Kranjske Čbelice») ošnovati lastno kulturo in biti enaki drugim evropskim narodom. Že leta 1830. so dotedaj vpeljano latinščino kot uradni jezik zamenjali z madžarščino. Končno je 13. III. 1848. izbruhnila na Dunaju revolucija. Po nad 30-letnem pševanju je moral Metternich, preoblečen v žensko, bežati iz Avstrije; cesar pa je moral popustiti: obljubil je ustavo.

Za duhovni preporod madžarskega naroda so si pridobili velike zasluge možje, ki so vcepljali ljudstvu navdušenje do svoje domovine ter vzbujali narodno zavest in narodni ponos. Med najvažnejšimi so bili: *Ludvik Kossuth,* vodja revolucije, *Szechenyi,* «največji Madžar», ustanovitelj akademije znanosti in narodnega muzeja, *Kazinczy,* stvaritelj današnjega madžarskega književnega jezika, romanopisca *Jokai* in *Mikszath,* najznamenitejša tedanja pesnika *Vörösmarty* in *Petöfy* in drugi.

Sandor Petöfy, «pesnik revolucije», je bil rojen 31. XII. 1822. v Kiskörösu v Peštanskem komitatu. Njegovo pravo ime je bilo Ivan Petrovič in je po očetovih prednikih, ki so za časa turških vpadov v Srbijo bežali iz svoje domovine in se naselili na Madžarskem, srbskega rodu. Mati mu je bila Slovakinja.

V svoji rani mladosti je bil izpostavljen pomanjkanju in revščini, a s pesnikovanjem se je začel baviti že kot dijak. Posebno se je navduševal za gledališče in se je zato predal igralskemu poklicu, vendar ni dosegel nikakih uspehov. Tembolj je pa zaslovel kot najgenialnejši madžarski lirični pesnik in to tudi preko mej svoje domovine.

Revolucionarnemu gibanju se je predal z dušo in telesom. Sodeloval je predvsem kot pesnik, a tudi kot pisec feljtonov itd. Revolucije same se je dejansko udeležil in bil za adjutanta generalu *Jožefu Bemu,* rodom Poljaku, vodji madžarskih revolucionarnih čet na Sedmograškem proti združenim avstrijskim in ruskim četam. Kot tak je v bitki pri Segesvaru dne 31. julija 1849. padel, star komaj 27 let.

Reakcionarni družbi, ki je po revoluciji zavladala na Madžarskem, petöfyjeva revolucionarna dela nikakor niso bila pogodu in je njegovo požrtvovalno delo za svoj narod doseglo zasluženo priznanje šele z upostavitvijo ljudske demokracije na Madžarskem. Kaj pomeni Petöfy svojemu narodu, nam jasno priča njegov impozantni spomenik v Budimpešti ob obali Donave, kakor tudi njegovo upodobljenje na poštni znamki.

Petöfyjev spomenik v Budimpešti in poštna znamka z njegovim likom

Dan pred smrtjo

A. FADEJEV

In vprašaj zdaj sekretarja katerega koli okrajnega odbora ali predsednika okrajnega izvršnega odbora, ki dela v okraju že pet ali sedem let, koga pozna v svojem okraju. No, seve, partijski aktiv pozna, stahanovce pozna, najboljše kolhoznike in ugledno inteligenco pozna, toda mar to zadostuje? Če sedim pet ali deset let v okraju, moram osebno poznati vse ljudi v njem, kako kdo živi in kaj misli — vidiš, tedaj šele sem pravi javni delavec v službi ljudstva! Morda poreče kdo: Kaj je to mogoče? Kaj pa preobremenjenost z delom? Če delaš v svojem jašku pet, sedem ali celo deset let, nimaš nobenega opravičila, da bi ne poznal vsakega svojega delavca osebno, kdo je, kako živi in kaj pričakuje od življenja. Mar nima vsak sovjetski človek, tudi najbolj preprost in najmanj izobražen, pravico do tega, da ga odgovorni na terenu delujoči državni funkcionar osebno pozna, da mu je znano njegovo življenje, njegove potrebe? To pravico ima, to je zaslužil s svojimi napori in žrtvami!.... Mi, ljudski funkcionarji moramo v slehernem človeku dvigniti vero vase, čut ponosa nase, dvigniti v očeh vsega sveta veličino in dostojanstvo našega človeka», je odgovoril Suljka ves v ognju.

Valjko pa je rekel samo:

«Vse to je res, Matvej, čista resnica...»

Neke noči sem se prebudil tu v celici, pa me je kar zona spreletela. Komsomolci! Gotovo so komsomolci! Le kako sem mogel mimo njih? Le kako se je moglo to zgoditi? Zakaj? «Mladina pričakuje od tebe tople besede, kako naj živi, ti pa v glavnem in na splošno... Kdo je prvi vzgojitelj naše mladine? Učitelj! To ni kar si bodi! V naši deželi, kjer se uči vsak otrok, je učitelj prvi človek; bodočnost naših otrok, našega ljudstva je v rokah učitelja, v njegovem zlatem srcu. Ko ga zagledamo na ulici, bi se morali iz spoštovanja do njega odkriti že petdeset korakov pred njim. In kaj delamo? Sram je človeka, če pomisli, kako nas vsako leto, ko se pojavi vprašanje o popravilu šol in o kurjavi, love ravnatelji na pragih. In nihče izmed nas ne smatra to za sramoto. Mar ni res tako?

In znova je Valjko rekel:

«Cista resnica, Matvej».

«Kaj pa gospodarski organ?!» je rekel Valjko jezno in navdušno hkrati. «Če komu, bi morali postaviti spomenik njemu».

«Saj to je tisto!» je pritrdil Suljga z veselim, srečnim obrazom. «Spominjam se, kako so nas na kolhoznem posvetovanju izvolili komisijo za resolucijo. Tam je bil Stalin — videl sem Stalina, kakor vidim zdajle tebe, — in tam je nanesel pogovor na nas rajkomščike. Neki mladenič z naočnikih je jel govoriti o nas rajkomščikih zviška: da smo zaostali, da nismo čitali Hegla, celo da se vsak dan ne umivamo. Tovariš Stalin pa se je nasmehnil, rekoč: «Vas bi moruli poslati v šolo k rajkomščikom pa bi postali pametnejši».

«Kdo bi se ne spominjal tistih časov!»

«Ali pa se spominjaš, kaj se je godilo takrat pri nas na rudniku!» je rekel Valjko mežikajoč s svojimi ciganskimi očmi. «Več mesecev me sploh ni bilo domov, prenočeval sem kar v jašku. Pri moji veri, ko se zdaj oziraš naokrog, kar verjeti ne moreš: kaj smo res vse to zgradili mi? Včasih se mi zdi, da vsega tega nisem doživljal sam, temveč neki moj bližnji sorodnik. Glej, oči zatisnem in vidim ves naš Donbas, vso deželo v graditvi in vse naše jurišne noči; vidim Stalina na tribuni, ko nam govori — v desetih letih dohiteti kapitalistične dežele, sicer bomo zaostali, zaostali pa jih dobivajo po grbi!»

«Da, noben človek v zgodovini ni nosil na plečih tako težkega bremena kakor mi, pa vidiš, nismo se upognili. In tako se zdaj vprašujem: kakšni ljudje pa smo?» je rekel Suljga otroško zaupljivo.

«Nemci pa, trape, mislijo, da se bojimo smrti», se je nasmehnil Valjko. «Da, mi boljševiki smo vajeni smrti. Kar naj nas zdaj ubijajo nemški fašisti in vendar bodo grobovi zagrnili nje, ne pa nas. Mar ni res tako, Matvej?»

«To je sveta resnica, Matvej, to je naša velika sreča», je rekel Valjko s čustvom, ki bi ga nihče ne pričakoval v tem trdem človeku. «In še srečnejši sem, da mi je naklonila srečna usoda ob moji smrtni uri takega tovariša, kakor si ti, Matvej...»

«Bodi iskreno, od srca zahvaljen za čast... Saj sem takoj spoznal, kako plemenito je tvoje srce, Andrej».

«Bog daj srečo našim ljudem, ki ostanejo za nama na zemlji!» je rekel Valjko tiho, svečano.

Tako sta se Andrej Valjko in Matvej Suljga v svoji predsmrtni uri izpovedovala drug drugemu in pred svojo vestjo.

Prev. JOŽE ŽUPANCIC

Predkongresna diskusija Komunistične partije STO

Demokratični centralizem - osnova ustroja VKP/b.

Komunistična partija more uspešno voditi delavski razred in vse delavce samo, če je organizirana «po načelih centralizma, z enim samim statutom, z eno disciplino in z enim samim vodstvom, ki je partijski kongres, a v obdobju med enim in drugim kongresom pa Centralni komitet partije; potrebno je, da se manjšina podredi večini in vse obrobne organizacije centru, nižje višjim organizacijam» (Zgodovina VKP b).

Pomen centralizma je v tem, da je vodstvo partijskega dela osredotočeno v enem samem središču, v Centralnem komitetu. Sklepi višjih organov so obvezni za nižje organe in za vse partijske člane. To zagotavlja partijsko enotnost v delu.

Da se zagotovi centralizirano vodstvo je potrebno, da je vodstvo široko in v podrobnosti obveščeno o delu krajevnih organizacij. Da more vodstvo partije «resnično voditi orkester, je potrebno, da s točnostjo ve, kdo so svirači, kje je njihovo mesto in kakšna je njihova vloga, kje in kako so se naučili in se učijo svirati ter s katerimi sredstvi svirajo. Nujno potrebno je točno vedeti, kdo, kje in zakaj slabo svira (ko začne godba motiti uho); treba je vedeti, katerega svirača se mora, katereti, kako in kam se ga naj premesti, da se popravi nesoglasje».

Tak centralizem, kot ga je uresničila Boljševiška partija, zahteva široko iniciativo krajevnih organizacij in aktivno udejstvovanje partijskih članov v življenju in delu partije. Boljševiški centralizem je demokratični centralizem; to pomeni, da morajo biti vsi partijski vodilni organi izvoljeni, da morajo polagati račun o svojem delovanju ter da so zamenljivi.

Demokratični centralizem zahteva, da je notranje življenje partije organizirano na demokratični način, t. j. na podlagi aktivne udeležbe vseh članov v življenju in delu Partije.

Načelo demokratičnega centralizma je bilo vedno temelj graditve partije. Kakor je podčrtal XI. kongres VKP (b) partija ne bi mogla voditi države, šestega dela sveta, brez strogega uveljavljenja načel demokratičnega centralizma. Statut Boljševiške partije predpisuje strogo uveljavljenje demokratičnega centralizma v vodstvu in organizacijskem ustroju partije. Prav tako predpisuje periodična poročila partijskih organov svojim organizacijam, izvolitev vodstvenih organov partije na podlagi tajnega glasovanja. Vse to poveča borbeno sposobnost, monolitni značaj in povezanost partije.

Na ta način zagotavlja strogo uveljavljenje demokratičnega centralizma največjo aktivnost vseh partijskih organizacij in vsakega posameznega partijskega člana, ustvarjajoč ugodne pogoje za razvoj odkrite boljševiške kritike in samokritike. Kakor povdarja statut Vsezvezne komunistične partije (boljševikov), «se more boljševiška samokrkitika razviti in partijska disciplina utrditi samo na podlagi demokracije v partiji»...

Zgodovina Boljševiške partije nas uči, da razvija partija uspešno svojo vodilno vlogo delavskega razreda, ker ne postane nikdar domišljava ker pogumno kritizira pomanjkljivosti svojega dela in se na boji, priznati jih odkrito in pošteno in jih ob pravem času popraviti.

«Vse revolucionarne stranke, pravi Lenin, ki so se do danes zrušile, so se zrušile zaradi svoje domišljavosti, ker niso znale spoznati, kje tiči njihova moč, ker so se bale govoriti o svojih slabostih. Toda mi ne bomo poginili, ker se ne bojimo govoriti o svojih šibkostih in ker jih vemo premagati».

Oddaljiti se od načel demokratičnega centralizma, zadušiti samokritiko, prekršiti pravice partijskih članov — vsi ti odkloni leninsko - stalinskega nauka nosijo v sebi kal težke nevarnosti za obstoj Komunistične partije. Stanje v Komunistični partiji Jugoslavije, kjer je Tito ustvaril v notranjosti partije birokratičen in terorističen režim, je najboljši primer takih nevarnih odklonov. Odgovor na vsako najmanjšo kritiko tega režima je zverinsko nasilstvo, ki se izraža v aretacijah in umorih najboljših borcev za zmago Socializma.

Bil je čas, ko so se Trocki in drugi imperialistični agenti vtihotapili v Vsezvezno komunistično partijo (boljševikov) in so skušali vsiliti takšne vodilne metode. Vsezvezna komunistična partija (boljševikov) je izgnala iz svojih vrst trockistično sodrgo. Taka bo tudi usoda troskističnih renegatov komunistične partije Jugoslavije.

G. BROVARSKI

KOMUNIZEM
in napredna ljudska kultura

Velika Oktobrska revolucija, prva uspešna revolucija na svetu, je vzdramila svet iz mrtvila, ter spravila pokonci dolga stoletja speče zatirane narode. Od Japanske do Kitajske preko Indije in vse Evrope do afriških in ameriških Črncev je potegnila vsa ljudstva v skupno borbo s svetovnim kapitalizmom in imperializmom. Ta gospodarska in socialna preosnovanja so globoko posegla v vse panoge kulturnega življenja, se odražajo v znanosti in umetnosti. Vsi pravi in napredni umetniki in znanstveniki so stopili v službo človeka in njega popolne osvoboditve. Borijo se za nov svet, ki ga je človek v temnih tisočletjih polagoma, a vedno bolj izgubljal z vsemi pravicami do napredka in kulture.

Ta borba je pravična in zato zmaguje kljub ječam in odpustom iz služb, kljub cerkvenim izobčenjem in sličnim mahinacijam. Vselej so bili despoti, tirani in oblastniki, ki so se posluževali podobnih sredstev, končno le predmet zaničevanja in zasmehovanja: tako fašisti, ki so v imenu svojih protižidovskih zakonov in raznih teorij zatirali ljudstvo ter vprizarjali lov na človeka samo zato, da bi služili imperiju — kapitalizmu, v imenu katerega so s požigi uničevali tudi našo slovensko kulturo; zapadni anglo-amerikanski «demokratje», ki ovirajo naš razvoj z odrekanjem pravice do rabe slovenskega jezika, čeprav so njihovi ministri na mirovni konferenci že črno na belem potrdili naše pravične zahteve; sveta mati katoliška cerkev, ki je že ob prvih znakih prerojenja Slovencev, za časa kmečkih uporov, ko se je naš kmet boril za odpravo tlake in desetine, nastopila proti trpečemu kmetu in njeni duhovniki so s križem v roki korakali ob strani grofovskih valptov ter vpili: «Vsaka oblast je od boga.».

Vsi ti niso zastopniki kulture in napredka, ker se za dosego svojih ciljev poslužujejo nasilja in zločinov in ker teptajo pravice delovnih mas, borijo se pa za ugodja peščice kapitalistov.

Umetnost in znanost pa sta postali ljudska last tam, kjer je komunizem priboril to pravico. Sovjetska Zveza je nosilec nove kulture in vnašanje svobodnega in vsestranskega razvoja znanosti in umetnosti je postalo v Sovjetski Zvezi eno prvih in glavnih skrbi. Država ne stedi sredstev za izobrazbo svojih državljanov. Danes ima Sovjetska Zveza več univerzitetnih študentov nego vsa ostala Evropa skupaj. Že leta 1932. so natisnili v Sovjetski Zvezi več knjig nego v Angliji, Franciji in Nemčiji skupaj, kasneje pa še mnogo več. Vsak kolkhoz, kakor tudi vsako večje naselje ima svojo prosvetno središče v prosvetnem domu ali v domu kulture, ki je navadno naravnost luksuriozno opremljeno. V njem so gledališka dvorana s odrom, s kabinami in kopalnicami za igralce, kino, knjižnica, dvorana za sestanke in predavanja, plesna dvorana, večji avm in številni drugi prostori za razne klube in prosvetne sekcije, kakor sekcija za dramo, solopetje, zbor, balet, glazbo; vse to pod vodstvom sposobnih strokovnjakov. Velikih gledališč imajo v Sovjetski Zvezi nad 850 in 200 tisoč kinematografov. Glede na izobraževanje s filmom je Sovjetska Zveza v Evropi na prvem mestu.

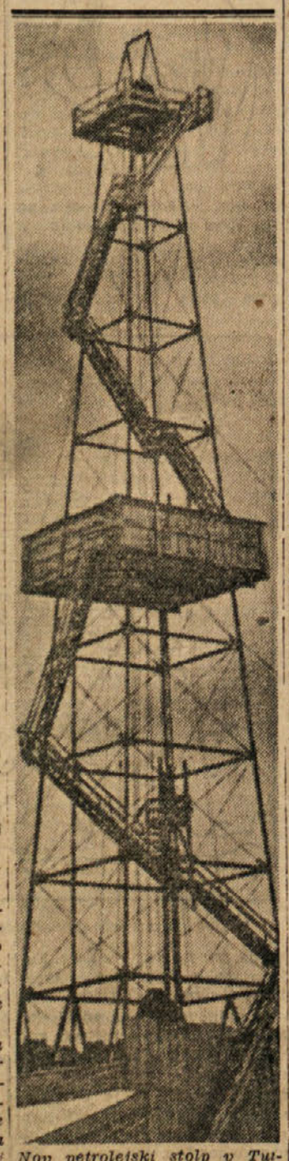

Nov petrolejski stolp v Tumaziju v Baškirski republiki. Pred vojno je delalo v industriji le nekaj tisoč delavcev, danes jih je na stotisoče

Nova kultura, je kultura miru, stara kultura je izumirajoča kultura, je kultura vojne in atomske bombe. Nova kultura stremi po napredku, in hoče kulturno dvigniti najširše ljudske množice, stara kultura pušča ljudstvo gospodarsko, politično in kulturno v nemar. V Italiji n. pr. je kljub ogromnemu bogastvu svetega očeta, mnogoštevilnim princem, grofom, in «domoljubnim» fašistom še vedno toliko število analfabetov. Tako in slabše bi bilo stanje še nadalje, ako proletarjat ne bi vzel usode sam v svoje roke, si izvojeval pravice do vseh kulturnih dobrin in začel ustvarjati kulturo, ki je resnično last velike večine ljudi, ki odraža njih življnje, mišljenje, stremljenje in zahteve.

Tudi na Tržaškem ozemlju je ljudstvo po zmagi nad fašizmom začelo ustvarjati novo napredno kulturo in prav pri nas bo z našimi ljudmi lahko dosegla lep razcvit. Škoda, da stoji večji del naše zapeljane inteligence, pod vplivom odvisnosti, ob strani. Toda ti so oddaljeni od ljudstva in kot taki suha veja na našem drevesu kulture vse dokler bo njihovo zadržanje tako. Da so osamljeni, so nam pokazale zadnje volitve. «Narod si bo pisal sodbo sam, ne frak mu je ne bo in ne talar», kakor pravi naš veliki Cankar; zato si bo naš narod gradil svojo kulturo iz svojih sil, s svojimi skromnimi sredstvi, čeprav morda bolj počasi, ali zato tembolj sigurno v duhu socializma, v tesnem sodelovanju vseh zdravih narodov.

Stari a večno mladi največji angleški pisatelj, Bernard Shaw je prav te dni ob priliki praznovanja svoje 93. letnice s pravico vzkliknil: «Kdor ni že po instinktu komunist, ni niti napreden, niti kulturen.» Resnično, ne more se prištevati kulturnim tisti, ki si prisvaja proizvajalna sredstva, kakor tudi ne tisti, ki si hoče zasužnjevati umetnike, pisatelje in znanstvenike zato, da bi ti delali v njihovo korist in odvračali ljudstvo od resničnosti. Ogromen dvig kulture je možen samo na podlagi komunizma, ki je globoko zasidran v širokih ljudskih množicah stremečih za čim višjo izobrazbo in kulturo. Zato bodi tudi naša dolžnost, da stopamo po teh svetlih in preizkušenih zgledih Sovjetske Zveze, velike učiteljice narodov.

Komunizem je tisti nenehni motor, ki poleg gospodarskega in socialnega žene tudi kulturni napredek k čim višjim pridobitvam, prav po besedah velikega Stalina. «Če hočemo graditi, moramo znati, moramo obvladati znanost; da bomo pa to znali, se je treba učiti, vztrajno in potrpežljivo učiti!»

JUSTO KOSUTA

Grobovi tulijo...
šumé in tulijo razpokani
kot nenasitna žrela, zevajoča
v polnočni mrak... Kaj hočete od nas?

O. ŽUPANČIČ

Pismo s fronte

Delo A. Iodlovič - Kamenskaje, uradnice v Leningradu

IZ ČLANKA M. PAROMOVA V «TEMPS NOUVEAUX»

Gospodarsko sodelovanje
med ZSSR in deželami ljudske demokracije

Vprašanja mednarodnega gospodarskega sodelovanja zanimajo vedno širše ljudske kroge. Posebno pozornost vzbujajo načela, na katerih temelji gospodarsko sodelovanje Sovjetske zveze in dežel ljudske demokracije.

Zunanja politika Sovjetske zveze temelji na spoštovanju narodne neodvisnosti in suverenosti in torej na načelu popolne enakosti v mednarodnih gospodarskih odnosih. Sovjetska politika izključuje vsako možnost vmešavanja v notranje zadeve drugih dežel, kakor tudi vsiljevanje nesprejemljivih pogojev, ki ne temeljijo na enakopravnosti. Naj se omejimo na pripombo, da se je Sovjetska zveza odpovedala sporazumom in pogodbam, ki niso temeljile na enakopravnosti. Take pogodbe je sklenila še carska Rusija s Perzijo (Iran), z Afganistanom, Turčijo in Kitajsko.

Socialistična država, v kateri vodi vse gospodarstvo določen načrt, lahko prevzame obveze in kar je še mnogo več, lahko zagotovi tudi njihovo izvršitev. Izpolniti do pičice in kar najbolj vestno svoje mednarodne obveznosti je osnovno načelo, ki se ga je Sovjetska zveza vedno držala.

Vse države, ki želijo v resnici mirno gospodarsko sodelovanje, rade razvijajo svoje gospodarske odnose s Sovjetsko zvezo. To so v prvi vrsti dežele ljudske demokracije. Kar predvsem vzpodbuja razvoj produkcije in trgovine v Sovjetski zvezi in deželah ljudske demokracije, ni želja in hlastanje za dobičkom, ki vsebuje težnjo zagotoviti si izključno oblast nad viri surovin in tržiščih; v teh deželah vzpodbuja razvoj produkcije in trgovine v prvi vrsti mirno napredovanje narodnega gospodarstva in naraščajoča potreba delovnih množic. To je razlog, da so dežele demokratičnega tabora vedno bolj zainteresirane na razširitvi in poglobitvi gospodarskega sodelovanja.

Trgovina, ki jo te dežele izvajajo med sabo, dobiva čisto posebno važnost v zvezi s pristransko politiko anglo-ameriških imperialistov. V trgovini vsake dežele naprednega tabora zavzema trgovina z drugimi državami ljudske demokracije 35 do 80%, medtem ko je bila trgovina s temi deželami 1937 leta samo 10-18%. Glavno vlogo igra tukaj trgovina s Sovjetsko zvezo, ki zavzema z daleka prvo mesto v uvozu in izvozu dežel ljudske demokracije. To se lahko razloži ne samo z možnostmi potrebe sovjetskega trga in s sposobnostjo oskrbovanja velikega števila najrazličnejših proizvodov, nego tudi s celo vrsto prednostmi, ki jih ima trgovina s Sovjetsko zvezo.

Časopis «Scanteia» je imel članek ministra za zunanjo trgovino Rumunije, ki je pisal: «Gospodarsko sodelovanje na osnovi enakopravnosti med mogočno in slabejšo državo je čisto novo, v zgodovini do danes nepoznano dejstvo, ki je bilo nemogoče, dokler se ni pojavila prva socialistična dežela sveta».

Ljudske demokracije pristopajo k organizaciji svoje zunanje trgovine na takih osnovah, ki jim bodo dovolile hitrejši razvoj svoje industrije, prevoza in poljedelstva.

V sovjetskih dobavah presegajo stroji in industrijske surovina po nizkih cenah zdaleka proizvode široke potrošnje. Tako predstavljajo 17% vrednosti sovjetskega izvoza v Bolgarijo po končani vojni stroji in industrijske surovine, ne da bi tukaj računali popolne opreme za razna podjetja, ki je prišla na račun drugih kreditov. To razmerje bi bilo še bolj v korist Bolgarije, če ne bi bile vračunane pošiljke, ki so prišle iz Sovjetske zveze kot pomoč. V prvi vrsti gre za žito za časa slabih letin v prvih treh letih po vojni. Danes, ko te potrebe ne obstojajo več, je razmerje znatno narastlo v korist strojev in kovin, ki jih pošilja Sovjetska zveza. Tako narasta v 1949. letu trgovinski promet med Sovjetsko zvezo in Bolgarijo za 20% v primeri z 1948, a uvoz železnih kovin v Bolgarijo pa celo za 4,6 krat, električni kabli za 3 krat, poljedelski stroji pa za 2,3 krat.

Med ostalimi industrijskimi proizvodi dobi Poljska od ZSSR na kredit popolne industrijske opreme, namenjene novim gradnjam in v prvi vrsti novi kovinarski tovarni. Ko bo stopila ta tovarna v pogon, se bo poljska jeklena in železna industrija v primeri s predvojnimi časi podvojila. Nadalje je dobila Poljska od Sovjetske zveze popolno industrijsko opremo za rudarske industrijske centrale ter kemične in cementne tovarne.

«Kurjer Codzienny je pisal v zvezi s temi dobavami, da bodo iste:

«Omogočile izgradnjo moderne kemične industrije, da bodo dvignile električni potencial v deželi za 500.000 kilovatov in proizvodnjo cementa za 300.000 ton.; nadalje bodo te dobave nudile možnost za modernizacijo in razvoj tekstilne industrije».

To so dejstva, ki tvorijo osnovno razliko med sovjetskim in kapitalističnim izvozom. Kapitalistični izvoz obstoji namreč v glavnem iz proizvodov široke potrošnje in povzroči v deželah uvoznicah uničenje različnih industrij.

Značilno je prav dejstvo, da gre v okviru Marshallovega načrta samo 8 do 9% dobav na račun strojev ali drugih industrijskih potrebščin. Združene države in Anglija so odločno odbile dobavo strojev deželam ljudske demokracije, ki si niso pustile natakniti okrog vratu zanke Marshallovega načrta; sedaj so prekinile tudi brezpomembna naročila, ki so jih prejele od demokratičnih dežel. Ministrski predsednik Češkoslovaške Zapotocki je pokazal ta dejstva že oktobra 1948:

«Nikémur ni več tajno, je rekel, da naletimo na vzhodu na mnogo večje razumevanje kot na zapadu. Ali je naša krivda, na primer, če Združene države preprečujejo dobavo naročil, ki jih je Češkoslovaška izročila Ameriki? Preprečujejo dobavo celo takih naročil, za katera smo že dolgo prej plačali v dolarjih».

Aprila 1949 se je izvedelo, da so anglo-ameriške okupacijske oblasti brez vsakega razloga odbile Češkoslovaški in drugim deželam ljudske demokracije nakup železa in železne rude v zapadnih področjih Nemčije. To se je zgodilo kljub temu, da Češkoslovaška izvaža in je imela namen še nadalje izvažati velik del svoje proizvodnje jekla v dežele zapadne Evrope.

Pod pritiskom Združenih držav je omejila Švedska svoje dobave železne rude iz Češkoslovaške.

Dobava naprav in industrijskih surovin s strani Sovjetske zveze je odločilne važnosti za gospodarski razvoj dežel ljudske demokracije. ZSSR je odprla kredite za one med njimi, ki so posebno trpele zaradi vojne, da bi jim tako omogočila nabavo potrebnih naprav. Z druge strani pa podeljuje ZSSR deželam ljudske demokracije posojila. To so otipljivi dokazi, da Sovjetska zveza, v nasprotju s kapitalističnimi deželami, nikakor ne želi podjarmiti svojemu gospodarstvu gospodarstva tujih dežel, ki z njo trgujejo.

(Nadaljevanje sledi)

NARODNA ENAKOPRAVNOST V SOVJETSKI ZVEZI

Iz življenja nekoč zatiranega baškirskega naroda

Komaj se je polegel hrup topov in pokanje pušk v Leningradu po oktobrski revoluciji, že je nova vlada ljudskih komisarjev pod vodstvom boljševiške Partije objavila 2. XI. 1917 «Deklaracijo pravic narodov Rusije». Tako je pokazala nova sovjetska oblast takoj svojo zvestobo načelom, za katera so sledili oktobrski revoluciji v Leningradu revolucije v vseh ostalih predelih Rusije, kjer so bile dotlej tlačene narodnostne manjšine. Tov. Stalin je bil tedaj komisar za narodnostno vprašanje. Skupno z Leninom sta sestavila omenjeno «Deklaracijo pravic narodov».

Ni bila še končana vojna z Nemčijo in staro Avstro-ogrsko monarhijo, ni bilo še sklenjeno premirje in že je sovjetska vlada dokazala, da njene obljube niso prazne besede, saj je v omenjeni Deklaraciji zagotovljena vsakemu narodu tudi pravica do odcepitve. Že Lenin je namreč govoril, da je samo pesek v oči vsaka izjava o narodni enakopravnosti, ako ni tudi zagotovljena pravica do odcepitve. In v resnici je preizkusni kamen za vsako državo ali je dala narodnim manjšinam pravico do odcepitve. V nobeni kapitalistični državi nimajo narodnostne manjšine pravice do odcepitve. Sovjetska ustava je bila prva, ki je dala to pravico. Člen 17. ustave ZSSR pravi dobesedno: «Vsaka zvezna republika ohrani pravico, da se svobodno odcepi od ZSSR».

Po zaslugi današnjih zločinskih voditeljev nima ustava Jugoslavije pravice narodov do odcepitve in torej ni dala dejanske enakopravnosti svojim narodom. Nasprotno pa je bila prava narodna enakopravnost davna težnja jugoslovanskih narodov, zato je drugo zasedanje AVNOJ-a zajamčilo to pravico do odcepitve. AVNOJ je zajamčil narodom Jugoslavije pravico do odcepitve, ko je preživljala dežela svoje najtežje čase okupacije. Prav zato, ker so bili časi tako težki, je AVNOJ proglasil to pravico do odcepitve, ker je dobro vedel, da bo prav na pravici do odcepitve, prav na osnovi resnične enakopravnosti prišlo do najtrdnejše enotnosti, do najtesnejšega združenja vseh narodov v okviru res federativne Jugoslavije in v okviru antifašistične in antiimperialistične borbe.

V tridesetih letih svojega obstoja je dala Sovjetska zveza nešteto dokazov, da je izvedla pravo narodno enakopravnost bodisi v svoji notranji kot tudi v svoji zunanji politiki.

Tudi najmanjše narodne manjšine so dobile najširšo svobodo, ki je bila mogoča.

Kdo je poznal za časa stare carske Rusije Baškire? Takrat je pošiljal car tja zloglasne guvarnerje. Danes imajo Baškiri veliko avtonomno republiko v sklopu ostalih zveznih republik. Ta republika se nahaja na zapadnih obronkih južnega Urala in obsega preko 143.500 kv. km. To je približno toliko, kakor Danska, Belgija, Holandska in Švica skupaj. Baškirska republika šteje 3 milijone prebivalcev.

Oktobrska revolucija je dvignila baškirski narod, ki je vstopil kot enakopraven člen v družino sovjetskih narodov. Carska politika je zagotovila prebivalcem te republike najugodnejše pogoje za političen, gospodarski in kulturni napredek.

Danes ima Baškirska republika cvetočo industrijo. Prehodila je v tridesetih letih potza katero so porabili drugi narodi stoletja.

Pred revolucijo je bilo v podjetjih na tem področju le nekaj tisoč delavcev. Danes dela stotisoče delavcev v tovarnah, p jetjih, petrolejskih vreloih, v rudnikih bakra in premoga ter v lesni industriji. Sirokо železniško omrežje je elektrificirano. Samo v muzeju Ufe hranijo še «jurto» iz klobučevine, ki je bilo staro bivališče nomadov. Bivši nomadi so se namreč stalno naselili in bivajo danes v udobnih stanovanjih.

Baškirska industrija se je razvijala hitro še naprej tudi po vojni. Višina produkcije je narasla 28 krat v primeri z dobo pred revolucijo in skoraj trikrat v primeri z 1940.

Napredek socialistične industrije je vplival na ustanovitev in izgradnjo novih mest. Pred petimi leti je bila še Černikovka samo majhen trg v bližini Ufe, glavnega mesta Baškirske republike. Tam se nahaja danes veliko mesto: Černikovsk. Mesto Oktiaberski je še mlajše, nastalo je šele po vojni. V treh letih se je razvil ta važni center Baškirske republike, v tem času se je povečal in polepšal.

Kolhozi so dobili od države 7 milijonov hektarjev zemlje v dar. Tisoči traktorjev, motornih plugov in strojev za žetev ter drugih poljedelskih strojev so last teh holhozov.

Pred revolucijo je znalo čitati in pisati le 14% prebivalstva. Danes je v tej republiki preko 5000 osnovnih in srednjih šol, 39 tehničnih, 13 učiteljišč, 8 višjih šol ter 20 institutov za znanstvena in poljedelska raziskovanja.

Baškirski narod je ustvaril svojo literaturo. Ta narod pa čita tudi na svojem jeziku najlepša dela ruskih in tujih pisateljev. Danes imamo celo vrsto baškirskih pisateljev, pesnikov, dramaturgov, slikarjev in kiparjev.

Kar se tiče Stalinske politike za enakopravnost drugih narodov v svetu so jo poizkusili narodi Jugoslavije v svojih najtežjih časih, v časih okupacije in partizanske borbe. Takrat, v najtežjih časih, smo preizkusili kdo je naš iskreni prijatelj in kdo je nasprotno podpiral Mihajlovičeve četnike itd. Zato je ugotovil opravičeno prvi zbor odposlancev slovenskega naroda v Kočevju (3-X-1943.): «Zbor odposlancev slovenskega naroda ugotavlja, da brez edinstvene borbe Sovjetske zveze in njene legendarne Rdeče armade, slovenski narod in drugi narodi Jugoslavije ne bi mogli vzdrževati svojega odpora proti sovražni premoči. Za uspehe svojega lastnega boja moramo torej Slovenci in vsi Jugoslovani izreči hvaležnost predvsem velikemu bratskemu ruskemu narodu, nepremagljivi trdnjavi svobode Sovjetski zvezi in velikemu strategu osvobodilne borbe tovarišu Stalinu».

Tudi po vojni nam je dala Sovjetska zveza silno pomoč posebno na diplomatskem polju, ko je zastopala našo deželo povsod, dosegla priznanje novega režima, se borila za priznanje sklepov AVNOJ-a, za priključitev Primorske itd. Poleg tega pa je Sovjetska zveza dala Jugoslaviji še silno materialno pomoč. Zato je tem hujše izdajalstvo sedanjih izdajalskih voditeljev.

Slika prikazuje tradicionalni praznik žetve v kolhozu Kujbišev v Baškirsyi republiki

Trg v Ufi, glavnem mestu Baškirske republike. V tridesetih letih socializma je mesto izpremenilo svoj izgled: iz zaostalega in zanemarjenega gnezda se je razvilo v moderno in napredno središče

Slika kaže prizor z baškirskega baleta «Pesem labodas»

Pogoji življenja in razvoj rastlin

Rastlinam, zlasti pa zelenim, ni potrebna za življenje in za razvoj edino dobra zemlja, ampak tudi zrak, svetloba, vlaga in toplota. Ni zelene rastline, ki bi mogla živeti in rasti, če ne bi imela na razpolago dovolj zraka za dihanje. Rastline potrebujejo za dihanje isto sestavino zraka, ki jo porabimo mi in živali z dihanjem, to je kisik. Toda rastline nimajo posebnih organov za dihanje, marveč dihajo s pomočjo vseh svojih delov. Naj živahneje dihajo cveti in listi, toda tudi korenje diha; tudi to potrebuje mnogo zraka. Zaradi tega pride največ zraka skozi liste v tiste rastline, ki so bogate na listh, kakor n. pr. velenjava. Listi vsrkavajo z zrakom še eno njegovo važno sestavino, ogljikov dvokis, ki ga imamo povsod v zraku, približno 3 do 5 litrov na 10.000 l zraka. Ta plin, čeprav v veliki množini čiaveku in živali škodljiv, tako razredčen prav nič ne škodi; za rastline je pa od neizmerne važnosti, ker brez njega, rastline ne bi mogle obstojati.

V listih in v drugih zelenih delih rastline se nahaja listno zelenilo (klorofil), ki razkraja vsrkano ogljikovo kislino v ogljik in kisik. Ogljik se nadalje z vodo, katero rastlina prejema iz zemlje, spoji v škrob. To je spojina, ki je v največji meri gradivo cele rastline. Nato rastline izdihuje neuporabljeni kisik; zrak in njegove spojine vsrkava skozi zelo majhne luknjice, ki se nahajajo povsod, zlasti pa na listih, in so tako majhne, da jih komaj vidimo z mikroskopom. Svetloba je rastlini ravno tako neobhodno potrebna, ker je to glavni faktor za izdelovanje listnega zelenila. Tudi sam škrob se ustavlja v listih le z dnevno svetlobo. Vsem je znano, da rastlina pobledi in nazadnje umre, ako je držimo v temi.

Ce ni dovolj toplote, ne more niti seme kliti in niti rastlina uspevati. To vemo iz izkustva. Vlago, to je vodo, potrebuje vsaka rastlina, kakor smo že prej rekli, za izdelovanje škroba. Toda rastlina potrebuje vodo tudi za to, da ji je mogoče vrskavati iz zemlje potrebno hrano, a to so raznovrstne rudne soli. Za nekatere rudne soli ni potrebno, da se brigamo, ker jih je dovolj v zemlji; to so soli železa, žvepla, magnezija, natrija, silicija, klora itd. Brigati se moramo za tisto ratlinsko hrano, ki v zemlji najvaje zmanjka, ker je rastline mnogo porabijo To so rudne soli dušika, kalija, in fosforja. Ce omenjenih rudnih soli v zemlji zmanjka ali pa jih je premalo, rastline ne bodo mogle uspevati, dokler jih ne bomo zemlji dodali (gnojenje).

Vse omenjene rudne soli v zemlji rastlina lahko izkoristi samo takrat, ko so v vodi raztopljene. Rastlina vsrkuje v vodi raztopljene rudne soli s svojimi najdrobnejšimi koreninami (črpalne lasi). V suhi zemlji brez vlage, rastlina ne bo nikoli uspela, dokler ne bomo zemlji dodali dovolj vode z zalivanjem ali z nataplianjem.

Vsi organi rastlin, zlasti pa zelenjave, vsebujejo velike količine vode. Ce rastline grejemo pri 105-110 oC, se bo vse ta njihova voda spremenila v paro in tisto kar od rastline ostane, je suha rastlinska snov. Suha rastlinska snov sestoji se iz različnih spojin: ogljika, vodika, kisika in dušika, fosforja ter sumporja in po navadi tudi kalija, natrija, železa in drugih prvin.

Ce suho rastlinsko snov zgorimo ostrane izza tega komaj nekaj pepela. Ta neizgorljivi ostanek rastlinske snovi so rudne spojine rastlin. Vse drugo je izgorelo, to je, spremenilo se je v plin. To kar se je pri zgorenju razplinilo so bile organske spojine rastlina. Organske spojine so brezdušične ali pa dušične.

Od berzdušičnih organskih spojin je najvažnejši že omenjeni škrob (tolščа) in nekateri ogljikovi vodani, rastlinske kisline, masti in olja. Od dušičnih so najvažnejše beljakovine in temu podobne snovi.

Škrob ali tolščа postane iz ogljikove kiseline in vode in to samo tam kjer se nahaja klorofil (listno zelenilo) ter samo pri dnevni svetlobi. Beljakovine in njim podobne snovi se oblikujejo tudi brez vpliva sončne svetlobe, torej tudi ponoči ter tudi kam kjer ni korofila. Toda one se ne morejo oblikovati v tistih rastlinskih delih, kjer ni škroba ali podobnih brezdušičnih spojin. Ker beljakovine postanejo tako, da se brezdušič ne organske spojine spojijo v rastlini s spojinami dušičnih, žveplenih, fosfornih rudnih soli.

Rudne soli so torej od ogrmne važnosti za oblikovanje rastlinske organske snovi. Tako so n. pr. železne rudne soli nujno potrebne za oblikovanje listnega zelenila (klorofila) brez katerega v rastlini ni mogoče, da nastane škrob. Dušične, žveplene in fosforne rudne soli so nujno potrebne za nastajanje beljakov in drugih dušičnih organskih spojin. Apnene in magnezijeve ter posebno kalijeve rudne soli, so potrebne rastlini škroba, ogljikovih vodanov in drugih brezdušičnih organskih spojin. So nadalje druge rudne soli, ki niso nujno potrebne rastlini za oblikovanje ene ali druge organske snovi, toda so koristne. Nazadnje so še druge rudne soli za katere ni še dognano, kakšno vlogo igrajo.

Ce hočemo torej, da nam bodo rastline uspele se moramo brigati, da bo v zemlji vedno dovoljna količina vseh neobhodno potrebnih rudnih soli.